

Telegraful Român.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipogr. arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

○ aniversare însemnată

de Dr. Ioan Lupăș.

În 24 Decembrie st. n. se împlinesc 50 de ani dela reînființarea mitropoliei noastre ortodoxe române.

Acest organ de publicitate, fiind și el o creațiune a înțeleptului restaurator și organizator al mitropoliei noastre, caută să și îndeplinească și de astădată datoria de a chema luarea aminte a tuturor cetitorilor săi și a tuturor fiilor bisericii dreptmaritoare asupra acestui moment însemnat, îndemnându-i să-și reîmprospăteze în memorie suferințele și greutățile fără număr, sub povara cărora au suspinat înaintașii noștri timp de peste un veac și jumătate, cât a stat în vacanță scaunul mitropolitan, și să cugete la luptele mari și înțelepte, pe cari a trebuit să le poarte generația dela 1848, în frunte cu Șaguna, până în ziua de bucurie (24 Decembrie 1864) când prin hotărârea preainaltă a Maiestății Sale, actualul nostru Împărat și Rege Francisc Iosif I, mitropolia independentă a Românilor dreptcredincioși din Ungaria și Transilvania a trecut iarăș dintru neînființă într-o înființă.

Orice aniversară trebuie să aibă înainte de toate o tendință educativă, precum în genere educativă este, atât în sens moral, cât și politic, tendința istoriei, ale cărei popasuri ne îmbie învățăminte atât de folositoare, prilejuri de reculegere și înțărmarare sufletească atât de necesare în vârtejul valurilor, cari amenință subreda corăbioară a traiului nostru vremelnic. Amintirea suferințelor trecute picură un fel de mângăiere în sufletele coplesite de povara traiului, iar câte o izbândă, sosită după îndelungate așteptări și încordări mari, înaltă cugetele și le întărește încrederea în biruința dreptății, care, deși întârzie uneori foarte mult, aduce totuși răsplata cuvenită pentru toți cei ce știu s'o aștepte cu credință și s'o dorească cu înfocare, pregătindu-i și netezindu-i calea cu înțelepciune.

Cu credință au așteptat, cu înfocare au dorit biruința dreptății pentru biserica noastră toți acei umiliți preoți și țărani din Ardeal, cari în cursul veacului al XVIII-lea au înfruntat toate primejdiile, toate amenințările și toate ispitele, în mreșile cărora voiau cei puternici să prindă sufletul lor, desființându-le biserica, în care se adăpostise de veacuri acest suflet și cercând să introducă oarecari modificări în legea

lor strămoșască. Va rămânea totdeauna un titlu de glorie, o dovadă binegrăitoare despre tăria de voință și de caracter a poporului nostru felul, cum a știut să-și apere, cu prețul atâtor jertfe și suferințe, comoara cea mai sfântă a sufletului său: credința străbună. Lipsiți de conducere bisericească, ierarhia lor vaduvită și destrămată, lăsați cu toții pradă încercărilor de proselitism religios, când aceste încercări se înțețiau, țărani simpli și preoți smeriți dela sate așterneau pe hârtie, în următoarele cuvinte inspirate, hotărârea lor nestrămutată: „Noi și biserica noastră, întru care ne-am născut prin sfântul botez, întru care credem și nădăjduim iertarea păcatelor și viața de veci să dobândim, pe această credință a părinților noștri vrem să stăm neclintiți în veci, de care sfântă credință nici sabia, nici focul, nici goana, nici chinurile, nici foametea, nici moartea să nu ne poată despărți“...

Admirabila rezistență a poporului nostru și necurmatele petiții înaintate, în numele lui, la locurile mai înalte, avură drept rezultat restaurarea episcopiei la 1761, dar într-o formă, care nu putea să-i mulțamească de ajuns pe cei ce suspinară mai mult de 60 de ani după pierduta lor mitropolie și ierarhie națională. Deși cei 4 episcopi sârbi (Novacovici, Chirilovici, Nichitici și Adamovici), cari s'au succedat până la 1796, s'au silit să aducă iarăș în bună rânduială biserica ortodoxă română din Ardeal, totuși prindea rădăcini bănuială, că ei, sau stăpânii lor din Carloviț, au făcut din această biserică „un obiect de arândă“, cum spunea mai târziu Șaguna. Această bănuială nu era lipsită de orice temei, dupăcum se poate vedea din petițiile unor candidați sârbi, cari cereau episcopia ardeleană, în chip de răsplată pentru dănsii, în schimbul unor merite foarte curioase. Așa în vacanța dela 1796—1810 un episcop sârb din Banat cerea să fie numit administrator al episcopiei ardelene, fiindcă în timpul războiului contra Turcilor s'a bolnăvit de reumatism, iar mai târziu altul cerea episcopia vacantă pentru sine sub cuvânt, că a stat 13 luni de zile în Viena, cheltuindu-și toată averea și mai făcând și datorii.

Pentru a scăpa biserica ortodoxă română din Ardeal de această situație umilitoare, nu putea fi de ajuns ravnă, lipsită de ener-

gie, a episcopului Vasile Moga, ci se cereau ași cunoștințele vaste, agerimea minții și a condeiului, puterea de muncă și perseveranța neîntrecută a unui arhiereu, cum a fost Șaguna, care a luat cărma bisericii noastre toamă la moment potrivit. „Der rechte Mann zur rechten Zeit“.

În punctul 2 al programului național din 1848 „națiunea română, fără distincțiune de confesiune, să fie și să rămână liberă, independentă de oricare altă biserică, egală în drepturi și foloase cu celelalte biserici ale Transilvaniei. Ea cere restabilirea Mitropoliei române și a Sinodului general anual după vechiul drept, în care Sinod să fie deputați bisericesti și mirenești. În acelaș sinod să se aleagă și episcopii românești liber, prin majoritatea voturilor, fără candidațiune“.

Din felul cum e stilizat acest punct de program național, se vede, că Românii ardeleni, lăsând pentru moment la o parte deosebiriile confesionale, cari îi învrăjbisera atât de rău timp de un secol și jumătate, s'au gândit la restaurarea vechei mitropolii române ortodoxe, care mai ales în secolul XVI și XVII izbutise a crea un fel de pavază și garanță a unității naționale pentru toți Românii.

Dintr'o mărturisire a episcopului Popasu știm, că Șaguna, chiar dela 1846, din momentul păsirii sale pe pământul Ardealului, anunțase ca o țintă de căpetenie a păstoririi sale împlinirea acestei dorințe mari, zicând: „Pășese pe pământul clasic al străvechei mitropolii române ortodoxe, vă făgăduesc sărbătorește, că voi lucra neobosit pentru înființarea ei. Așa să-mi ajute Dumnezeu“.

Această solemnă făgăduință și-o îndeplini cu scumpătate, deși cu prețul unor lupte foarte grele și a unor amărăciuni sufletești adeseori foarte mari. În anii 1848—50 pregăti, prin argumentele de ordin canonic și istoric, cuprinse în broșurile sale, factorii de cădere, să înțeleagă dreptatea cauzei pentru care lupta el. Dar între aceștia se găsiu la început prea puțini, cari să-și plece urechea și să vrea să înțeleagă graiul convingător al acelor argumente. Patriarhul sârbesc Raiacici, sub cuvânt, că el a depus jurământ spre susținerea unității bisericii răsăritene din Austria, spunea, că nu poate sprijini dorința Românilor. În zadar i se obiecta din partea acestora, că unitatea bisericii răsăritene este condiționată de uniformitatea dogmelor, nu de supremația ierarhiei sârbești asupra națiunii române. În zadar i se spunea, că mitropolia ardeleană n'a încetat la sfâr-

șitul secolului XVII, deodată cu trecerea lui Atanasie la unire, ci a rămas numai vacantă. În zadar i se punea înaintea canonul apostolesc 34, în sensul căruia „Episcopii fieștecărui neam se cuvine a ști pe cel dintâi dintre dânsii și al cinsti pe el ca cap“, de unde urmează, că creștinismul oriental în tot trecutul său s'a știut acomoda condițiilor de independență națională, dupăcum se știe și azi. Chiar cercetători de altă lege recunosc legătura strânsă dintre ortodoxie și naționalitate, fiind credința ortodoxă absolut națională, căci „nu se împotrivesc tendinței naționale, ci o fortifică“.¹

Pe lângă toate argumentele aduse, Raiacici a rămas neînduplecat. Tot asemenea și ceilalți membri ai episcopatului sârbesc.

După moartea lui Raiacici lucrurile s'au schimbat încâtva în favorul Românilor. O partidă a Sârbilor, în frunte cu vestitul Svețozar Miletici, a mai cercat și atunci să împiedece despărțirea ierarhică a Românilor de Sârbi, crezând, că vor putea ademeni pe Șaguna, să renunțe la planul său și să se înduplece a primi scaunul vacant al patriarhiei sârbești. Precum nu s'a lăsat însă mai înainte ademenit spre demnitatea de mitropolit greco-catolic, tot asemenea a resistat și astădată ispitelor ce i se întindeau din parte sârbească. A preferit să mai suferă câțva timp și să rabde împreună cu credincioșii săi, știind, că ceice rabdă până în sfârșit, se vor mântui.

Dupăce în 27 Septembrie 1860 Împăratul s'a milostivit a face promisiunea, că „nu e neaplicat a împlini dorința Românilor ortodoxi în privința unei mitropolii proprii“; dupăce în 25 Iunie 1863, în urma unor stăruinți nepregătate ale lui Șaguna, aceeaș promisiune prea înaltă fu repetată într-o formă ceva mai pozitivă; dupăce în sfârșit în August 1864 sinodul episcopesc din Carloviț și noul patriarh Samuil Mașirevici, chiar la stăruințele monarhului, își dădu învoirea pentru înființarea mitropoliei române, împlinindu-se și această ultimă formalitate, putu să urmeze *autograful împărătesc din 24 Decembrie 1864*, prin care Maiestatea Sa încuviințează mitropolia română independentă, coordonată cu cea sârbească, și află de bine a-l numi pe Șaguna *mitropolit al Românilor din Transilvania și Ungaria*.

Bucovina, pe care de asemenea proiectase Șaguna a o încorpora la mitropolia reînființată, din cauza rezistenței episcopului Hacman a rămas în afara de granițele a-

¹ «Der orthodoxe Glaube ist durchaus national. Er wirkt der nationalen Tendenz nicht entgegen, sondern verstärkt sie», scrie I. I. Ruedorffer în cartea sa recentă: «Grundzüge der Weltpolitik in der Gegenwart». Berlin 1914 pag. 145.

cestei mitropolii, ceea ce a umplut de amărăciune sufletul Românilor bucovineni, după cum se vede din felicitarea adresată de dânsii în Ianuarie 1865 către Șaguna, scriind între altele: „Bucuria noastră ar fi fost deplină, fără durere de inimă, dacă am fi văzut figurând în actul denușirii Excelenței Tale de mitropolit și biserica noastră din Bucovina! Atunci numai am fi fost liniștiți deplin despre viitorul ferice și al bisericii noastre de aici!

De această bucurie și mulțămire sufletească însă nu ne făcuserăm părtași, și de aceea neodihna noastră pentru viitorul bisericii din Bucovina este cu atât mai mare, cu cât *proistoșii bisericii* noastre, purtați de pofta măririi și a strălucirii proprii, se opun din răspuțeri la subordnarea bisericii noastre sub vechia mitropolie a Ardealului... și clerul se teme, nu cutează a-și ridica în fața lumii glasul său, pentru că este terorizat“.

Cu cât mai mare era bucuria Ardelenilor și mai ales a Bănățenilor, cari după niște ani răi și secetoși, cum a fost anul 1863, și după îndelungate decenii de secetă duhovnicească, se simțeau acum deplin mulțumiți, că li se redeschiseră „încuiatele porți ale vechei și venerabilei noastre Mitropolii. O binefacere mare aceasta — exclamau ei — o lacrimă mai puțin pe palida față a Românilor greco-orientali, o rază de mângâiere mai mult se revarsă spre mult svânturată și trista lor biserică; o căldură divină ridică inimile cele mai desperate și fibrele corpului amortit parcă vor să înceapă a pulsa mai repede, mai cu vioiciune. Importanța acestui mare dar o vom cunoaște mai bine în cel mai de aproape viitor. Mărire și mulțumită Dumnezeului nostru, care ascultă suspinul unui popor întristat de veacuri! Onoare și omagiu împăratului nostru Francisc Iosif I, care nu numai cunoșcu, ci și execută sentința spiritului timpului, vocea poporului, vocea lui Dumnezeu! Timpul și istoria în etern va binecuvânta pe bărbații aceia, cari au mișcat toată piatra și au conlucrat cu zel și cu credință, de ajunserăm la meta dorită; lucrările lor vor fi pururea cu laudă și cu onoare comemorate“.

Șaguna primia felicitări din toate părțile, chiar și dela Sârbi. Și va fi fost mângaiat în cugetul lui, că după mulți ani de lupte, cu cuvântul și cu condeiul, cu înțelepciunea lui diplomatică și cu demnitatea lui impunătoare, a reușit în sfârșit „să adune pe cei risipiți pieirii“, să-i chivernisească, să-i organizeze, să-i întărească și să-i lumineze... „In aceasta mai mult decât în orice stă meritul veșnic al lui Șaguna“.¹

Cu acest prilej de aniversară însemnată vom binecuvânta memoria strălucită a vrednicului ierarh Șaguna, cum o binecuvântăm de-apururi, și vom rosti cu evlavie cuvintele adevărate, în cari însuși a știut să aprecieze, în prefața Bibliei, vrednicia altor mitropoliți însemnați ai trecutului nostru românesc: *Inaltă trebuie să-i fie fost cugetarea, adâncă mintea, terbinte credința, adevărată iubirea lui către Dumnezeu și națiune, când a dăruit nației noastre un astfel de odor!*

Lupta pentru despărțire.

Pentru Românii gr.-ort. din Ungaria și Banat jobăgia și subjugarea politică de înainte de 1848 nu era atât de grea și de amară, ca subjugarea bisericească, urmată din comunitatea hierarhică cu Sârbii. De aceea, mișcările Românilor din părțile acestea ale țării, au avut de scop, înainte de 1848, și la 1848, în prima linie despărțirea lor de către Sârbi, eluptarea independenței bisericești și școlare, înființarea unei mitropolii separate românești.

Sunt frumoase luptele purtate cu multă energie în direcția aceasta, în părțile ungurene de inimosul *Moise Nicoară*, iar în Banat de marele naționalist *Eutimiu Murgu*, două figuri mari ale trecutului nostru, a căror activitate încă nu e stabilită în mod mai amănunțit, doi fruntași ai vremilor lor, cari ar fi meritat o mai mare atențiune din partea scriitorilor noștri, decât aceea care li s'a dat până acuma.

Când s'au ivit apoi zorile frumoase ale libertății și în patria noastră, la 1848, Românii din părțile ungurene și bănățene tot la despărțirea lor de către Sârbi se gândesc în primalinie. Adunarea Românilor inteligenți din comitatele Arad, Timișoara, Torontal și Caras, ținută în 21 Maiu 1848 în Pesta, își exprimă indignarea, că Sârbi au ridicat pe mitropolitul lor la rang de patriarh și adresează guvernului unguresc, în petițiunea subscrisă de Emanuil Gozdu și Ioan Dragoș, următoarea cerere:

... „Din datorința ce o avem către bunul nației noastre, mărturisim, că avem neștrămutată voință a ne despărți de către Sârbi, în toate trebile bisericești și școlastice. Și după ce din împrejurările mai de curând ivite apriat se vede, cumcă Sârbi prin lucrarea lor voesc a surpa întregimea crăimei ungurești, și după ce și mitropolitul sârbesc, care se află sub constituția ungurească, s'a făcut părtaș lucrării acesteia, noi pe dânsul, care s'a îndepărtat dela calea legii, nu-l putem cunoaște mai mult de cap bisericesc al concetașenilor noștri și al neamului nostru, și așadară poftim: *O cârmuire bisericească cu totul neatârnată dela mitropolitul Carlovițului*, care și până atunci, până ce legiuitul nostru sinod în privința aceasta va hotărâ, să ocârmuească provisoric, sub nume de *vicar-mitropolit*, luând lângă sine doi bărbați adevărați români, unul din ceata preoțească, iar altul dintre mireni“...

Adunarea Românilor bănățeni, ținută în 15/27 Iunie 1848 în Lugoj, sub presidenția lui Eutimiu Murgu, a mers mai departe și nu a cerut, ci a decretat ea singură despărțirea de către Sârbi, și a ales *vicari episcopesti*, pentru diecesa Timișorii și a Vârșetului, pe protopresbiterii Petrovici și Vuia, notificând guvernului alegerea făcută astfel în raportul trimis despre decurgerea adunării:

... „De vreme ce așadară furisarea sau usurparea puterii duhovnicești din partea hierarhiei slavono-serviane nu este întemeiată nici pe o legătură, sau nevoie, deci din partea Românilor necunoscându-se nici un drept Sârbilor asupra hierarhiei românești, aci în public, cu un glas hotărând a nu mai cunoaște hierarhia slavono-sârbească, cu glas hotărâtor strigară de neatârnată biserică și eparhia română de către biserică și eparhia sâr-

bească. Și fiindcă se cunosc, că mitropolia Timișorii, ce se află vacantă, trebuie să-și redobândească obiceiuitul *mitropolit românesc*, de bunăoară, pentru că acesta, precum și episcopii sunt a se alege întru anume adunare bisericească, până la ținerea acestei adunări se făcu întrebarea, cine să ocârmuească diecesele până la alegerea altor episcopi, după canoanele bisericești, cu putere legiuită? Și la aceasta răspunse tobul poporului, că presidentul să propună bărbați vrednici din ceata preoțească spre a fi denominați de popor de *vicari* ai vacantelor scaune, a mitropoliei și episcopiei, deci dintre mai mulți propuși se alege de vicar general mitropolit domnul protopop din districtul Lipovei Dimitrie Stoichescu alias Petrovici, iar de vicar al episcopescului scaun de Caransebeș se alege Ignatie Vuia, protopopul Vârșetului și se hotărâ, ca punerea în lucrare a acestei măsurii dictate de frica primejdiilor să se ceară dela cinstitele ministrii“...

Dorința bănățenilor era deci, să-și aibă mitropolitul lor în Timișoara, cu un episcop sufragane în Caransebeș. Guvernul unguresc de atunci a aflat de justă cererea aceasta și a încuviințat alegerea celor doi vicari, făcută din partea adunării naționale dela Lugoj, pe cari i-a întărit în posturile lor, provăzându-i cu decrete de numire, și peste tot a arătat multă bunăvoință față de Români în chestia despărțirii lor de către Sârbi, ceea ce a făcut, ca Românii din Ungaria și Banat să se pună în mare parte pe punctul de vedere al lui Kossuth Lajos și să lupte cu el împreună pentru neatârarea țării.

Comisiunea regnicolară, întrunită în Pesta, în Iulie 1848, pentru a stabili amănuntele perfecționării uniunii Ardealului cu Ungaria, asemenea a dat despărțirii hierarhice a Românilor de către Sârbi atențiunea cuvenită și în proiectul de lege, compus și înaintat guvernului, a trecut următoarele dispozițiuni:

„Pe temeiul principiilor depuse în articolul de lege XX din 1848 se ordonează: a) Românii de legea neunită se declară independenți de mitropolitul din Carloviț și peste tot de biserică sârbească, iar cei uniți independenți de hierarhia latină. Prin urmare, fiecare confesiune își va alege liber prelații și pe cealaltă slujitori bisericești. b) Românii neuniți își aleg pentru diecesa Timișorii și a Vârșetului numai decât episcopi de limba română, iar pentru diecesele Arad și Sibiu, când vor deveni vacante. Își aleg și mitropolit. c) Pe episcopi îi alege sinodul eparhial, pe mitropolitul poporul român al respectivelor dieceze, în adunare bisericească, prin deputați, fără nici o candidare, anunțând faptul ministerului unguresc“.

Proiectul acesta de lege destinate deci pe seama bănățenilor două episcopii, în Timișoara și Vârșet, recte Caransebeș, pentru că Vârșetul era numai noul domiciliu al episcopului, care cândva își avusese reședința în Caransebeș. Proiectul însă n'a ajuns să fie pertractat și votat din partea dietei din Pesta, ci a rămas ascuns prin arhivele dietei.

În legea votată din partea dietei ungare, în Iulie 1849, în sesiunea ținută în Seghedin, lege despre „libera dezvoltare a tuturor naționalităților din patrie“, guvernul „se autorisează și însărcinează în deosebi, ca ascultând dorințele

juste ale Sârbilor și Românilor, să facă a înceta toate gravaminele lor basate, și aceasta, fie în propriul cerc de competență, fie prin proiect de lege, prezentat adunării naționale“.

Legea aceasta n'a ajuns se fie executată, și astfel Românii au ramas numai cu bunăvoința ce li s'a arătat din partea guvernului unguresc în chestia despărțirii lor hierarhice de către Sârbi, căci la rezultat faptic mișcările lor de până aci și promisiunile guvernului unguresc n'au dus.

A luat acum chestia despărțirii hierarhice episcopul *Andreiu baron de Șaguna* în mâinile sale energice și norocoase, și de aci înainte luptele date pentru despărțire decurg sub conducerea sa și după planurile sale.

În 28 Martie 1849 Șaguna scrie în mod confidențial patriarhului Raiacici, căutând să-l caraciteze, că despărțirea e admisibilă, căci prin ea nu se desbină biserica, ci și mai tare se va închiega. „Eu sub autonomia Românilor în cele bisericești nu înțeleg alta, — scria Șaguna, — decât guvernarea internă a hierarhiei române în mod cu totul independent de cea sârbească. Dar hierarhiile acesteia două se fie o singură biserică, după religie, după credință și după dogme, așa, că în aceasta direcție să nu decidă nimic una fără de cealaltă... Singura strădanie ce o am ziua-noaptea este, de a folosi bisericii și creștinătății noastre întregi, fără deosebire de limbă și de seminție. Te încredințez, că numai independența hierarhiei române de către cea sârbească e singurul mijloc, care în locul urei vechi și în locul sfezii reciproce, între aceste două națiuni, poate se aduca iubire creștinească și frațască“.

În 20 Iulie 1849, episcopul Șaguna, aflându-se în Viena, compune și subscie împreună cu protopresbiterul Brașovului Ioan Popasu și cu delegații Românilor bănățeni, aflători și ei în Viena, o petițiune, adresată ministrului de culte și instrucțiune publică, în care se cere, ca pentru eparhia văduvită a Vârșetului se fie numit episcop Arhimandritul Patriciu Popescu, Român cu sentimente bune, în care națiunea română are toată încrederea, în deosebi înse Românii din dieceza Vârșetului, fiind al născut și crescut în acea dieceză; apoi se cere permișiunea, ca Românii de legea gr.-ort. se poată ținea congres pentru alegerea unui mitropolit.

În 24 Octomvrie 1849 se înaintează ministrului de culte și instrucțiune publică din Viena o nouă petițiune în chestia despărțirii hierarhice, în care arătându-se, că până la 1699 a fost biserică gr. ort. română sub conducerea unui *mitropolit național*, se cere, ca „să se conceadă un mitropolit cu totul neatârnat de supremația sârbească și să se deo voe, ca acest mitropolit să se aleagă într'un congres, convocat din sânul națiunii, prin deputații ei, preoți și mireni, care să se aștearnă apoi Majestății Sale spre preainaltă întărire“. Se mai cerea, ca sinodul episcopesc sârbesc se fie îndrumat să nu se mai ocupe cu chestii, cari privesc biserică română, ci numai cu chestii sârbești, și se nu se mai tolereze, ca „Românii se fie apăsați în privința intelectuală, morală și materială, din partea unei națiuni streine, venită abia de osută de ani peste ei, locuitorii băstinași ai țării“...

Pela începutul anului 1850 episcopul Șaguna înaintează un

¹ N. Iorga: „Oameni cari au fost“. Valenii de Munte, 1911 pag. 374.

memorand mai lung guvernului dela Viena, estinzându-se în el asupra tuturor gravaminelor și dorințelor îndreptățite ale Românilor. Cu privire la reînființarea mitropoliei române se spuneau în memorand următoarele:

„Dacă biserica orientală, sub împrejurările de mai nainte, nefavorabile pentru ea, a știut să întărească în inimile fiilor ei credința către monarhul atât de bine, încât acestia, în zilele când tronul împărătesc era amenințat, au sărit ca un singur om și împreună cu Arhiereul lor au jertfit viața și avere pentru tron: ce roade admirabile ar da ea atunci, când Maiestatea Sa s'ar îndura să decreteze restaurarea mitropoliei orientale române din Alba-Iulia, care, cum se vede din alăturata „*Promemoria*“, a existat dela lăptirea creștinismului prin părțile acestea până la finea secolului XVII. ...Dorința Românilor orientali din țările de coroană ale Austriei, de a vedea restaurată vechea lor mitropolie din Alba-Iulia, nu e, cum afirmă contrarii Românilor și contrarii bisericii orientale române, fantomă eșită din creerii unor corifei români. Nu! E un drept nerăsturnabil, exerciat în decurs de 15 veacuri, drept, pe care acțiuni de tradare n'au putut să-l nimicească, și pe care, a-l avea de nou, este dorința fiecărui Român oriental din Austria“...

Cu preainaltă voe Șaguna ține apoi sinod eparhial în 12 Martie 1850 în Sibiu. Din sinod să înaintează Monarhului, prin guvern, o petițiune, în care se cere întâi, ca biserica gr. ort. română se nu mai fie numită „biserica neunită“, ci „biserica orientală“, apoi se cere, ca:

„Maiestatea Voastră să se îndure se restaureze mitropolia Românilor din Austria, basată pe dogmele bisericii orientale și pe dreptul istoric... așa cum exista ea mai nainte, iar în scopul acesta să se dea voe credincioșilor români de legea orientală se țină un congres bisericesc, în care se poată proceda reprezentanții mireni și din cler ai eparhiilor orientale române din monarhia austriacă, în înțelesul instituțiilor bisericești, la alegerea mitropolitului, episcopilor și a celorlalți dignitari bisericești“.

Când Monarhul a făcut călătorie, la anul 1852, prin Banat, multime de petițiuni i-au fost predate din partea Românilor gr. ort. din părțile acelea, toate în chestia grabnicei despărțiri a Românilor de către Sârbi și a reînființării vechei mitropolii ortodoxe române.

Toți pașii întreprinși până aci pentru despărțirea de către Sârbi, la Monarhul și la guvernul dela Viena, n'au avut alt rezultat decât acela, că guvernul, compus după războiul purtat cu rezultat nefavorabil în contra Italiei, la 1859, și pus sub presidenția conțelui Rechberg, a trecut în programul său și chestia acordării autonomiei pe seama tuturor bisericilor.

În anul 1860 apoi chestia intră într-o fază nouă. Aflându-se Șaguna în Viena, pentru a participa la ședințele senatului imperial înmulțit, din care, afară de el, mai făceau parte doi Români: Andreiu Mocsonyi din Banat și baronul Nicolau Petrino din Bucovina, compune și subseriu toți trei o petițiune, înaintată Monarhului, în care se cere:

„Să te înduri preagrațios a concede Maiestate restaurarea mitropoliei pentru Români bisericii orientale ai diecezei Ardealului,

Timișorii, Vârșetului și ai Aradului, cu eschiderea părții sârbești, și spre realizarea aceleia să te înduri a concede ținerea unei adunări a episcopilor și bărbaiilor de încredere din memoratele episcopii, sub presidenția celui mai bătrân episcop. Să te înduri preagrațios a concede asemenea și episcopiei bucovinene ținerea unei adunări din preoți și mireni, cu scop de a regula afacerile bisericesti ale lor“.

Petițiunea aceasta a fost împărțită de o rezoluțiune preainaltă, care a fost adusă la cunoștința lui Șaguna prin ministrul de culte Thun, care i-a comunicat, cumcă M. Sa s'a îndurat a încuviința ținerea unui sinod de episcopi gr.-ort. care să se consulte asupra afacerilor comune ale bisericii orientale din Austria, având se presinte apoi Monarhului dorințele și propunerile sale. Sinodul acesta, la care vor participa și episcopii gr.-ort. din Ardeal, Bucovina și Dalmația, va avea să facă propuneri și cu privire la aceea, cum ar putea fi regulate raporturile hierarhice, pentruca interesele Românilor se fie respectate. Ministrul comunică apoi lui Șaguna, că M. Sa nu este neaplecă înființării unei mitropolii române greco-orientale, dar realizarea dorinței atâră dela opinia sinodului. Șaguna e rugat în fine să se pună în înțelegere cu episcopul din Bucovina și să consulte și pe credincioșii diecezei sale proprii.

Tot atunci a fost încunoștiințat și patriarhul sârbesc din Carloviț, prin un autograf preainalt, că M. Sa dorește ținerea unui sinod, la care se fie invitați și episcopii greco-neuniți din Ardeal, Bucovina și Dalmația, iar sinodul să iee în desbatere, cum ar fi să se reguleze raporturile hierarhice, pentruca într'un mod cuviincios să se respecte și interesele bisericești ale Românilor greco-neuniți? Monarhul așteaptă raport. Români însă se fie reprezentați în mod echitabil în sinod, anume, cei din diecezele Arad, Timișoara și Vârșet.

Resoluțiunea preainaltă, al cărei cuprins a fost comunicat lui Șaguna prin ministrul Thun, edată din 27 Septemvrie 1860. Episcopul Șaguna a făcut fără amânare întrebuintare de permisiunea ce i s'a dat în rezoluțiune, și a convocat sinod diecezan la Sibiu, pe zilele de 24, 25 și 26 Octomvrie 1860. Sinodul acesta a trimis apoi adresă la Carloviț, cerând, ca sinodul ce era să se întrunească acolo să nu facă Monarhului alte propuneri cu privire la regularea raporturilor hierarhice între Sârbi și Români, decât numai favorabile și priincioase Românilor, și a înaintat petițiune nouă Monarhului, cerând decretarea independenței bisericii române din imperiul austriac, fără a se mai aștepta părerea sinodului din Carloviț.

„Sinodul acesta, — se spunea în petițiune, — și prin el toți Români ortodoxi din monarhie, se declară preaumilit înaintea tronului împărătesc, că ei nu vreau să introducă în biserica lor nici o noutate când doresc să-și aibă hierarhia lor legală, națională-bisericească, ci vreau numai să restaureze acea hierarhie, sau mitropolie a lor, pe care au avut-o până la anul 1700, dar li s'a oprit în urma sistemii leopoldine și iosefine, și s'a subordonat hierarhiei sârbești, în contra pozitivelor canoane ale bisericii ortodoxe răsăritene, și astfel Români orto-

doxi din Austria, prin restaurarea hierarhiei lor, vreau să dovedească o ascultare fiiască către canoanele și instituțiunile positive ale religiei lor și vreau se rămână credincioși religiei străbunilor lor“...

La finea lui Februarie 1862 Șaguna a mers la Viena, pentru ca în fruntea unei deputațiuni numeroase române se predee Monarhului o nouă petițiune în chestia despărțirii. Monarhul însă nu era acasă și petițiunea a fost predata Arhiducelui Rainer, care a promis, că o va înainta Monarhului și îi va da și din partea sa tot sprijinul. Petițiunea aceasta era subserisă și de vicariul Bendela din Bucovina, precum și de alți bucovineni. Se cerea în petițiune:

...„Indură-te Maiestate ces. reg. apostolică a concede preagrațios, ca noi, ca creștini răsăriteni, eliberați de legăturile prin cari am fost subordonați din partea politică hierarhiei sârbești, cea pentru noi anticanonice, spre realizarea drepturilor noastre autonome hierarhice cu deosebire, și spre alegerea mitropolitului, care apoi ar veni a se întări de către Maiestatea Ta, se ținem un congres bisericesc, constatator din 40 preoți și 60 onorațiori mireni, din dieceza Ardealului, Bucovinei, a Aradului și din cele două dieceze din Banat, pentru constituirea noastră bisericească, și a însărcina cu convocarea și conducerea acestui congres bisericesc pe episcopul nostru din Ardeal, Andreiu baron de Șaguna, împuternicindu-l, ca să poată face cele de lipsă pentru conscrierea comunităților bisericești, a sufletelor de naționalitate română, precum și pentru alegerea de deputați din Banat la congresul acesta, fiindcă noi în ținutul acesta nu avem nici un episcop propriu“.

Patru membri ai delegațiunii, Șaguna și alți trei, au ramas în Viena, și în 5 Aprilie 1862 s'au prezentat în fața Monarhului, căruia Șaguna i-a comunicat și cu graiul dorințele cuprinse în petițiune, iar Monarhul a răspuns, că va dispune, ca să fie luată numai decât în pertractare chestia restaurării mitropoliei gr. orientale române. Șaguna a ramas și mai departe în Viena, a fost primit de mai multeori în audiență privată din partea Monarhului, și a avut consfătuiri dese cu ministrii și cu cancelarul aulic în chestia despărțirii hierarhice a Românilor de către Sârbi.

În 22 Martie 1864 s'a ținut apoi în Sibiu un nou sinod diecezan (al treilea) convocat de Șaguna, compus din membri aleși în mod constituțional, dintre preoți și mireni. În vorbirea de deschidere Șaguna a făcut sinodului raport amănunțit despre toți pașii întreprinși în chestia reînființării mitropoliei gr.-ort. române. Sinodul, care a ținut șapte ședințe, a luat cu plăcere la cunoștință comunicările lui Șaguna, a votat un statut, prezentat de Șaguna, referitor la organizarea vieții interne a bisericii, începând dela parohie până la eparhie, și a adreșat o nouă petițiune Monarhului în chestia reînființării mitropoliei gr.-ort. române, spunând în ea:

„Sinodul acesta, deși aproabă și el din parte și pașii făcuți de preasfințitul nostru episcop până acuma în privința restaurării mitropoliei noastre, și prin urmare și părerea ce și-o dădu același la însărcinarea M. Tale numai în a doua direcțiune, că adecă mitro-

polia să se estindă acum îndată asupra tuturor Românilor de religie gr.-ort. potrivit cererilor noastre de până acuma, și de și'l rugă mai încolo, ca această declarațiune preaumilită a noastră să o aducă pe cărarea sa cât mai curând la cunoștința preainaltă a M. Tale, totuși: sinodul preaumilit subseris nu se poate reține de a nu îndrepta totodată o petițiune nouă către tronul M. Tale, rugându-se preaumilit, ca să te înduri M. Ta pe lângă încuviințarea petițiunii asternute M. Tale în 15 Martie 1862 prin episcopii și deputații români de religie gr.-ort. din Ardeal, Banat, Ungaria și Bucovina, a ne concede cât mai curând reînființarea mitropoliei noastre, cu estinderea acum îndată asupra tuturor conaționalilor și coreligionarilor nostri din țările amintite, ca așa să ne putem și noi constitui odată bisericește, în sensul canoanelor bisericii noastre“...

În 4 August n. 1864 s'a întrunit apoi congresul bisericesc în Carloviț, pentru a face alegerea de patriarh, căci patriarhul de mai nainte murise înainte cu doi ani. Din congres făceau parte și 13 deputați de naționalitate română. Bihorul n'a ales deputați la congres și nici cercul electoral românesc al Mehadiei, punându-se credincioșii nostri din aceste ținuturi pe punctul de vedere, că ei nu mai vreau se aibă nici o comunitate cu Sârbii, și așteaptă convocarea unui congres național-bisericesc românesc. Români aleși s'au prezentat la congres, în frunte cu episcopul Aradului, Procopiu Ivacicovicu, și prin rostul deputatului Vincențiu Babeș au declarat în prima ședință, imediat după deschidere, că ei nu pot participa la o alegere, care pe ei nu-i mai privește. Au părăsit apoi congresul, după ce au prezentat în scris comisariatul imperial, generalului Philipovici, o declarație legitimatoare cu privire la atitudinea lor, și tot prin comisariat au înaintat și monarhului un memorandum bine motivat în chestia grabnicei înființări a mitropoliei gr.-ort. române.

Sârbii, remași singuri, și-au ales patriarh pe Mașirevici, care a fost întărit din partea Monarhului ca patriarh numai al Sârbilor.

Nu peste mult s'a ținut apoi sinod episcopesc în Carloviț, pentru a se pronunța în chestia despărțirii, din punct de vedere canonic. Din sinod făceau parte și episcopii români: Șaguna al Ardealului, Ivacicovicu al Aradului, și Hacman al Bucovinei. Erau chemați apoi ca bărbai de încredere ai Românilor și următorii mireni: Andreiu Mocsonyi, George Popa, Vincențiu Babeș și Julian Ianculescu, cari încă au luat parte la pertractări, cu vot consultativ. Sinodul a recunoscut în principiu îndreptățirea Românilor de a-și avea mitropolia lor proprie națională și astfel delaturată a fost și cea din urmă pedecă din calea realizării dorinței Românilor gr. orientali.

Episcopul Hacman al Bucovinei nu a fost de o părere cu Șaguna și cu ceilalți Români, și nu a acceptat o mitropolie singură pentru toți Români gr.-ort. din monarhie, ci a cerut să se înființeze o nouă mitropolie în Ardeal, însă numai pentru Ardeal, să se înființeze apoi o mitropolie și în Cernăuț, pentru Bucovineni, iar Români din Banat și Ungaria se rămână sub mitropolia din Carloviț. Adânc mâhnită a fost în-

treaga românime, în prima linie bucovinenii, pentru aceasta atitudine răsleată și nenațională a episcopului lor, în contra căruia au înaintat și plânsoare la guvern.

Mai amintim acum, că în chestia despărțirii și a reînființării mitropoliei gr.-ort române Șaguna a scris, ori a dispus se fie scrise, și a plasat în ziarele mari din Viena mulțime de articole informative, pentru ca opiniunea publică se cunoască îndreptățirea cererii Românilor de religiunea gr.-ort. de a-și avea mitropolia lor: și astfel am schițat pe scurt întreaga luptă dată în chestia reînființării mitropoliei noastre, luptă, care acum nu peste mult a fost încoronată de cel mai strălucit succes, după cum să va vedea din cele cuprinse în articolul următor.

Inființarea mitropoliei.

În 24 Decembrie nou 1864 a subscris Maiestatea Sa, Monarhul nostru, următoarele două decrete împărătești, prin cari se decretează despărțirea hierarhică a Românilor de către Sârbi și se înființează mitropolia gr.-ort. română din Sibiu, decrete, publicate în foaia oficială «Wiener Zeitung» în numărul din 3 Ianuarie n. 1865:

I. «Iubite patriarh Mașirevici! Am încuviințat, ca congresul național pentru pertractarea afacerilor bisericești, școlare și fundamentale, mai departe, pentru aducerea unei învoiri asupra celei părți a averii comune a mitropoliei de Carloveș, din Ungaria, Croația și Slavonia, împreună cu confiniile militare, care se cuvine cercurilor românești desfăcute de către dânsa, să se concheme la Carloveș. Totdeodată cu congresul național se va consulta sinodul episcopilor greco-orientali sârbești, parte pentru de a face alegerile de episcopi trebuincioase, parte pentru de a reprezenta în afacerile mai sus amintite bisericești, școlare și fundamentale, interesele bisericești. Ziua când vor avea a se deschide ambele adunări are a o defige comisariul nostru, general-majorul Iosif baron Philipovici de Philipsberg, în conțelegere cu Domnia Ta. Viena, 24 Decembrie 1864. Francisc Iosif m. p.»

II. «Iubite baron de Șaguna! Ascultând rugărilor Românilor gr. ort. din Transilvania și Ungaria, în consonanță cu intențiunea manifestată prin rezoluțiunile mele din 27 Septembrie 1860 și din 25 Iunie 1863, am încuviințat, ca pentru dânsii să se înființese o mitropolie independentă, coordinată cu cea sârbească, și ca biserica episcopescă din Transilvania să se ridice la demnitate mitropolitană. Totdeodată aflu a te denumi pe Domnia Ta Arhiepiscop și Mitropolit al Românilor gr.-ort. din Transilvania și Ungaria. Viena, 24 Decembrie 1864. Francisc Iosif m. p.»

Surprindere mai plăcută, bucurie mai mare nu s'a putut face Românilor de legea greco-orientală din Ardeal, Ungaria și Banat, pe zilele Crăciunului din anul 1864, decât prin publicarea acestor preainalte rescripte împărătești, cari însemnau încheierea unei lupte încordate de șasesprezece ani, purtată cu pricepere din partea celor ce au cunoscut trebuințele mai apropiate ale Românilor ortodoci din regatul ungar.

«A fost o zi frumoasă!..»

În monitorul oficial, cum am spus, autografele preainalte au fost publicate în 3 Ianuarie n. 1865, dar «Corespondența Generală» din Viena aduse încă în 29 Decembrie n. 1864 știrea, că «Maiestatea Sa s'a îndurat a aplacida mitropolia greco-orientală română». Știrea s'a lăsat apoi în toate

părțile. Șaguna însă avea cunoștință încă în 27 Decembrie n. 1864 despre marele și îmbucurătorul eveniment, și anume, din telegrama de felicitare, pe care i-a trimis-o din Viena vicecancelarul curții, baronul Reichenstein. Telegrama aceasta, espedată din Viena la orele 12 și trei sferturi, sosită în Sibiu la unu și jumătate, și înmănată lui Șaguna la orele 2, (după însemnările făcute pe ea de însuși Șaguna), suna astfel:

«Excelenței Sale, Episcopului Șaguna în Sibiu. În cea mai intimă confidență trimit Excelenței Voastre felicitările mele cele mai sincere la numirea preagrațioasă a Excelenței Voastre de Arhiepiscop și Mitropolit. Reichenstein».

Că sufletul mare al lui Șaguna de ce sentimente a fost stăpânit în momentele acelea, se poate vedea din cuprinsul scrisorii, pe care a trimis-o în ziua următoare, 28 Decembrie n. 1864, baronului Reichenstein la Viena. Șaguna i-a scris următoarele:

«A fost o zi frumoasă, pe care ceriul milostiv m'a lăsat să o trăiesc eri, pricinuindu-mi o bucurie, care e cu atât mai mare, cu cât mai sincer o împart din inimă plină de recunoștință cu întregul popor credincios al bisericii noastre.

Atins plăcut de binevoitorul cuprins al scrisorii mult prețuite din 24 l. c. cu care Excelența Voastră m'ați onorat în mod atât de amical în însemnata zi înainte de Crăciun,* eu nici idee nu aveam, că aproape în aceeași oră, în care am deschis scrisoarea, e pe drum o știre, care are să-mi aducă atât de curând, mie și bisericii noastre, cea mai îmbucurătoare solie.

În mână cu telegrama, care m'a surprins, am mulțumit lui Dumnezeu, a cărui providență a condus destinele bisericii noastre în mod atât de miraculos, și Impăratului, preagrațiosului nostru domn, a cărui grație și bunăvoință ne-a luat și pe noi sub scutul său, cu semne mereu înoite despre părinteasca sa îngrijire și iubire, și am mulțumit și ilustrilor consilieri ai coroanei, cari cu adâncă pricepere și cu pătrundere nepreocupată au cooperat la realizarea unei opere mari, de însemnătate, nu numai pentru respectiva comunitate bisericească, ci și pentru interesele monarhiei și ale imperiului întreg.

Unul dintre cei mai activi colaboratori la opera aceasta a fost sigur binevoitorul trimițător al știrea fericitoare. Recunoscând aceasta în cea mai deplină măsură, vă cuprind, pe lângă mult stimatul bărbat de stat și ministru, pus în fruntea cancelariei de curte transilvană, și pe Excelența Voastră, ca pe vrednicul seu locțiitor, în rugăciunile mele de mulțumită, și rog pe Dumnezeu, ca să binecuvinteze cu cele mai bogate succese activitatea pe care o desvoldați, fără oboseală și întrerupere, în serviciul credincios al Monarhului, spre binele țării.

Cea mai călduroasă mulțumită a mea să împreună cu sincera dorință de a intra într'un an nou fericit, ceea ce vă dorește, cu inima plină de bucurie, și cu exprimarea stimei și venerațiunii, al Excelenței Voastre preasupus serv: Șaguna m. p.»

Ziarul nostru anunță evenimentul.

În foaia noastră abia în numărul 100 din 20 Decembrie v. 1864 (1 Ianuarie n. 1865) s'a putut publica la loc de frunte următoarea scurtă telegramă, primită dela Viena:

* În scrisoarea aceasta, datată din 24 Decembrie n. 1864, baronul Reichenstein comunică lui Șaguna, că a făcut pași la ministrul de finanțe, ca se asemeze suma de 7000 fl. pe seama fondului seminarial, și-și exprimă regretul, că starea sanitară a lui Șaguna nu e din cele mai bune, după cum însuși îi scrisese, dar cu toate acestea, să stee gata, că în curând va trebui se facă drumul la Viena. Speră că până atunci Șaguna va fi pe deplin sănătos. Scrisoarea aceasta Șaguna a primit-o în 27 Decembrie n. 1864 la orele 11 și jumătate, iar telegrama în aceeași zi la orele 2 d. a.

«Corespondența Generală» de astăzi a înțeles, că Maiestatea Sa s'a îndurat a aplacida Mitropolia noastră greco-orientală».

În numărul următor, 101, din 24 Decembrie v. 1864 (5 Ianuarie n. 1865) a publicat apoi tot la loc de frunte următoarea telegramă trimisă din Viena:

«Astăzi s'a publicat în gazeta vieneză (Wiener Zeitung) mitropolia. Bucurie generală între Români. Să trăiască Maiestatea Sa! Să trăiască Excelența Sa Mitropolitul nostru. Binecuvântarea lui Dumnezeu asupra mitropoliei».

Telegrama e comentată apoi astfel:

«În fine cauza cea dreaptă și sfântă a Românilor austriaci de religiunea greco-orientală, mult dorită noastră mitropolie, a ajuns rezolvirea dorită. În fine oftarea lor seculară a fost ascultată și implinită. În fine lacrimile lor de întristare s'au prefăcut în lacrimi de bucurie.

Scriem aceste știri sub gigantică impresiune a momentului, ce ne arată în realitate, în adevăr, ceea ce părinții noștri au dorit în deșert, ba ceea ce doară nici a dori nu mai puteau! Inima în atari momente este prea plină, mintea prea ocupată de ideea cea mare ce a luat trup, decât să-și poată exprima în cuvinte demne bucuria sa, mulțumita sa, speranțele sale în viitor. De aceea și punem stavilă simțimentelor și cuvintelor noastre, și ne mărginim pe lângă a comunica știrea de sus, care suntem siguri, că precum de frații noștri din Viena, așa și de toți frații noștri din Austria, și și din afară de Austria, va fi întimpinată și salutată ca o adevărată bună-vestire.

Lăudat fie numele Domnului, care cu acest dar ceresc «a cercetat pe poporul seu». Glorie cavalerescului Domnitor și Impărat, care prin actul acesta a tras o legătură nouă nepreocupată între tronul seu străbun și între credinciosul popor românesc. Mulțumită veneratului Arhiepiscop, care prin spiritul seu, prin stăruința sa, a știut conduce biserica către ajungerea acestei ținte mântuitoare. Mulțumită tuturor acelor bărbați români coreligionari, cari în aceasta mare cauză au dat concursul lor neobositului Arhiepiscop. Salutare tuturor fraților de un sânge și de o credință din sfânta Mitropolie. Acestea sunt urările noastre pentru sfintele sărbători!»

Circulariul lui Șaguna.

Noul mitropolit Șaguna s'a grăbit se aducă însemnatul eveniment la cunoștința credincioșilor sei prin următoarea pastorală de Crăciun:

«Andrei baron de Șaguna, din mila lui Dumnezeu Arhiepiscop și Mitropolit al Românilor greco-resăriteni din Ardeal și Ungaria, consilier intim de stat, cavalier al ordinului ces. austriac al coroanei de fer clasa I, comandor al ordinului ces. austriac leopoldin, membru pe viață al senatului imperial, președinte și membru fondator al «Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român», membru fondator al muzeului de țară, membru ordinar al societății pentru cunoștința țării Ardealului și a celui de agricultură din Bucovina. Dar vouă, tuturor Românilor greco-resăriteni de tagma preoțească și lumească din Ardeal și Ungaria, și pace dela Dumnezeu tatăl nostru, carele este în ceriuri!

Bine este a se mărturisi domnului și a cânta numelui teu preainalt, a vesti dimineața mila ta și adevărul teu în toată noaptea. (Psalm 9 v. 2-3.)

În mână domnului este stăpânirea pământului și în vremea cuvioasă va ridica pe folositorul peste dânsul. (Sirach, cap 10 v. 4.)

Veselească-se inima celor ce caută spre domnul. Căutați pe domnul și vă întăriți. Căutați fața lui pururea. Aduceți-ve aminte de minunile lui, de minunile și judecățile gurii lui. (Psalm 104 v. 1-5)

Aceste învățături sfinte și nemincinoase, cari sunt luate din cartea vieții, din sfânta scriptură, lăsându-le înainte, aduc acea veste bună la cunoștința voastră, Românilor de legea greco-resăriteană din Ardeal și Ungaria, că:

1. Maiestatea Sa preainduratul nostru împărat Francisc Iosif I prin preainalta sa hotărâre din 12/24 Decembrie 1864 a încuviințat mitropolia cea de mult dorită de noi.

2. Pe mine m'a denumit de Arhiepiscop și Mitropolit al Românilor greco-răsăriteni din Ardeal și Ungaria.

3. A înălțat eparhia noastră din Ardeal la demnitate mitropolitană.

4. A rânduit, că mitropolia noastră are a consta din eparhiile cele până acum ale Ardealului și Aradului, cu luarea afară a comunei bisericești sârbe din Arad, și apoi din comunele române, cari se țin acum de eparhiile Timișorii și a Verșetului.

5. Din comunele bisericești române din protopopiatele Caransebeșului, Mehadie, Lugojului, Făgetului, Vărădiei, Jebeliului, Verșetului, Palancei, Panciovei și Ciacovei, este a se forma o eparhie, cu locul reședinței în Caransebeș.

6. Comunele bisericești din protopopiatele Hasiășului, Lipovei, Timișorii, Cianadului, Chichindei și Becicherecului, au să se încorporeze în eparhia Aradului.

7. În privința comunelor mestece din diecesele Aradului, Timișorii și a Verșetului, are a se urma după hotărârile sinodului din Carloveș, care lasă în voia unor asemenea comunități a se declara de care mitropolie vreau să se țină, și apoi oficiilele subordonate vor trata astfel de lucruri și le vor așterne spre finală decisiune la cancelaria aulică ungurească, sau la ministeriul de războiu.

Vedeți, iubitorilor, cât este de bine a se mărturisi Domnului și a cânta numele lui; a păzi poruncile lui; a se aduce aminte de minunile și judecățile lui, a crede, că în mâna lui Dumnezeu este pământul, și că el dă poporului seu în vremea cuvioasă pe imperatul cel folositor, care poartă pe buzele sale știință, luminare și dreptate creștinească și care nu greșește cu gura sa în judecată (Pilde, cap. 16 v. 10), pentru că păzește nevătămat învățăturile cele dumnezeiești ale lui Cristos.

Astăzi vedem, că Dumnezeu așa ne-a miluit, precum miluește un tată pe fiii sei; astăzi vedem, că înălțatul nostru împărat, ca un domnitor folositor, dela Dumnezeu trimis se folosească popoarelor sale, ni-a făcut și nouă dreptate creștinească, în urma științei și a luminării sale adevărat creștine, pe care toți acei creștini o vor recunoaște de judecată dreaptă, cari păzesc nevătămat învățăturile lui Cristos.

Știe împăratul nostru, că noi ca creștini de legea greco-resăriteană i-am fost lui totdeauna credincioși, cu alipire către tronul său, și că astfel vom rămânea, și astfel vor fi și urmașii noștri. De aceea bucuros ne-a făcut și pe noi părtași de bunățile acelea, pe cari le-a dat și celorlalte popoare de sub sceptrul seu, prin egal îndreptățire politică, bisericească și națională.

De multe năcazuri ne-a mântuit pe noi Dumnezeu prin unsul seu, împăratul nostru Francisc Iosif I, și ne-a dat prin înaltaceleși multe bunăți. De aceea, înainte de toate să mulțumim lui Dumnezeu cu inimă curată și înfrântă, că ne-a mântuit din stricăciune viața noastră bisericească

și că a umplut de bunătați pofta noastră ce am avut-o pentru înființarea unei mitropolii naționale de legea noastră.

Apoi se multumim și împăratului nostru pentru îndurarea sa cea mare, și se ne rugăm lui Dumnezeu, în biserica și acasă, cu acei doi psalmi (10 și 20) din Ciaslov, prescriși la începutul rugăciunii de dimineață, pentru sănătatea înaltaceluiși până la cele mai adânci bătrânețe și pentru pacinica și norocoasa lui domnire, ca și supușii lui toți se petreacă întru liniște și mulțumire viață lină și fără de gălceavă.

Trebue, iubitorilor, se știți, că mai sunt a se face unele pregătiri, pentru ca mitropolia noastră să se poată pune în lucrare. De aceea, acum vă vestesc, cu deosebire celor din eparchiile de acum a Timișorii și a Vârșetului, numai atâta, că M. Sa s'a îndurat a rezolvi mitropolia pentru noi Români de legea greco-răsăriteană din Ardeal și Ungaria și pe mine a mă denumi de Arhiepiscop și Mitropolit, și că voi, până la altă rânduală, ce va urma în curând, și adevărat până se vor conscrie comunele bisericesti, curate și amestecate românești din acele două eparhii, și se vor determina protopopiatele, și până se va alege și denumi de cătră împăratul încă un episcop cu locuința la Caransebeș, se fiți ascultători de episcopii, protopopii și preoții voștri de până acum, și toată cinstirea și simbrile se le dați lor, precum le-ați dat și până acum, pentru că însuși împăratul ve demandă vouă aceasta.

Porunca aceasta împărătească sfântă să o păziți, ca eu să pot lucra odihnit pentru cea mai curândă punere în lucrare a hierarhiei noastre, și se-mi ușure mie ostănele mele, cari le fac spre binele vostru. Ear Dumnezeu nădejdi se vă umple pe voi toți de toată bucuria și pacea, ca se prisosiți în nădejde cu puterea dului sfânt, Amin.

Sibiiu, în ziua dintău a Nașterii Domnului, anul 1864. *Andrieu m. p.*

Colindă nouă de Crăciun.

Circulariul acesta, cel dintău pe care Șaguna l-a dat ca mitropolit al bisericii sale, a fost cetit în toate bisericile gr. ort. române din Transilvania, Ungaria și Banat, și pe unde este obiceiul a se colinda la Crăciun, s'a cântat în biserică, după terminarea serviciului dumnezesc, pe când se împărța anafora, următoarea colindă ocazională, compusă de Dr. *At. M. Marienescu*:

*Împăratul nost cel bun,
Lui Franț Iosif Domnului!
P'aste zile de Crăciun
Bucurie ni-a făcut
Astfel cum n'am mai avut.
Că ni-a dat mitropolie
Se'l pomenim pe vecie,
Mitropolie românească,
Ca Români se 'nflorască,
Toți Români bănuțeni
Și cu frații ardeleni
Și cu frații ungureni.*

*Precum sleaua 'n răsărit
Lui Franț Iosif Domnului!
Pe Cristos domn l-a vestit,
Veste mare s'a lătit,
Șaguna 'i mitropolit!
Și biserica română
De acum nu e orfană,
Ca are tată pe 'nălțatul
Pe Franț Iosif împăratul,
Cu iubire și dreptate
Și cu daruri minunate,
Că are mire pe Andreiu
Cel mai credincios al ei!*

*Românași! Deacum sălțați,
Lui Franț Iosif Domnului!
Și pe Dumnezeu rugați:
Împăratul să trăiască,
Și toată casa împărătească.
O 'nchinăm spre sănătate!*

Serbări naționale au fost aranjate pretutindena din prilejul acestei mari și însemnate întâmplări, pentru Români gr. orientali din Transilvania și

Ungaria de importanță epocală, și pretutindena resuna vezduhul de însuflețite și nesfârșite: «Se trăiască imperatul Franț Iosif! Se trăiască mitropolia românească! Se trăiască mitropolitul Andrei!»

S'a serbat evenimentul și la Viena, unde senatorii români *Ioan Popasu* și *Nicolae Popea* au dat un banchet splendid, la care au fost invitați cei mai de frunte bărbați de prin ministeriile de stat. S'au rostit toaste, pentru Impăratul, pentru noul mitropolit, etc.

Adrese de felicitare.

Numeroase adrese de felicitare a primit Șaguna din prilejul acesta. Dăm din el pe următoarele:

Adresa comitelui suprem *Georgiu Popa*.

«Dela comitele suprem al comitatului Arad. Numărul 58/1865 pres. Excelența Ta! Autograful preainalt, prin care Maiestatea Sa, ces. reg. și apostolică, a binevoit prea grațios a reînvia Mitropolia Românilor de relegea greco-răsăriteană din Transilvania și Ungaria, a îndestulit una din cele mai încordate dorințe ale poporului nostru român, iar denumirea preagrațioasă a Excelenței Tale de cap al acestei reînviat ierarhii, în comun e privită ca enunțarea vortului universal și unanim.

Excelență! Eu sunt norocos în aceasta prvință a cunoaște mai deaproape sentimentele poporului român din comitatul Aradului, mie submanuat, și sunt de trei ori fericit a putea descoperi Excelenței Tale, în numele acestui popor, bucuria cea mai vie și fericirea cea mai cordială la aceasta nouă demnitate, urânduți spre binele comun național mulți și fericți ani!

Te rog, Excelență, să te înduri cu părintească bunăvoință grațios a primi sincera aceasta gratulare din partea poporului român al comitatului aradan, și deodată să binevoești grațios a primi venerațiunea mea cea profundă, cu care am onoare a mă subînsemna. Al Excelenței Tale, In Arad, 7 Ianuarie 1865 (26 Decembrie 1864), Umilit serv și cel mai devotat fiu: *Georgiu Popa m. p. comite suprem*».

Răspunsul lui Șaguna.

Mitropolitul Șaguna s'a simțit îndemnat să răspundă următoarele comitelui suprem din Arad:

«Ilustrisime suprem comite! Mult stimat amice!

Caracterul cel eminent în virtuți îmi garantează, că toate sunt adevărate câte ai binevoit a mi descoperi, atât prin telegrama din 4 Ianuarie 1865, cât și prin mult prețuită epistolă din 26 Decembrie, numărul pres. 58, pentru că am studiat istoria și a părții aceleia a națiunii noastre, care se află în comitatul Aradului, precum am dat testimoniu despre aceasta în opul meu «Istoria bisericească». De aceea, întreit se umple inima mea de bucurie sufletească, văzând că nu numai poporul nostru de rând e mulțumit, ci și bărbații lui cei eminenti, între cari, fără lingușire, chiar Ilustritatea Ta ocupi unul dintre cele dintău locuri.

Primește așa dară, Ilustrisime Domnule, binecuvântarea arhierească dela mine, precum și urarea aceea sinceră, cu care îți poftesc din suflet în ocaziunea anului nou, ca Tatăl luminilor să te țină la mulți fericți ani, în sănătate deplină, spre mărirea națiunii noastre și spre binele comun. Pe lângă care am remas cu distinsă venerațiune și iubire, al Ilustrității Tale, Sibiiu, 1 Ianuarie 1865. *Andrieu m. p.*»

Adresa celor din protopopiatul Branului.

Protopresbiterul din Zărnești, *Ioan Meșianu*, astăzi Arhiepiscop și Mitropolit al bisericii noastre, a trimis, îm-

preună cu frunțașii tractului seu, următoarea adresă lui Șaguna:

«Excelența Voastră! Dacă ar căuta omul istoria din timpul cel mai vechiu până în ziua de astăzi, nu ar afla un singur exemplu, care ar arăta, că creștini de religiunea greco-orientală ar fi serbat vreodată sărbarea Nașterii Domnului nostru Isus Cristos cu atâta bucurie, ca astădată. Pentru că pecând creștinii acestui protopopiat și ținut așteptau și să pregăteau spre serbarea Nașterii Domnului Isus Cristos, străbate deodată și aici, în cele mai deapartate margini ale eparhiei noastre, mult îmbucurătoarea știre despre reînvierea și restaurarea mitropoliei noastre române greco-orientale în Austria!

Acest eveniment în sine destul de însemnat și important este pentru noi cu atât de mai mare însemnătate, cu cât avu de urmare grațioasă învestire a Excelenței Voastre cu demnitatea de Mitropolit și Arhiepiscop. Și cum s'ar fi putut altfel aștepta dela înțeleapta chibzuire și iubirea de dreptate a Maiestății Sale, preabunului nostru Impărat? Care alegere de persoană ar fi fost mai justă, mai înțeleaptă și mai corespunzătoare, pe de o parte, pentru ca să remunereze meritele și ostenele Excelenței Voastre, iar pe de alta, ca se mulțamească așteptarea credincioșilor noștri din imperiul austriac?

Excelență! Nu este asta prima ocaziune, cu care s'au recunoscut meritele Excelenței Voastre. Nu este asta prima ocaziune, în care năvălește din toate părțile poporul sufletește încredințat Excelenței Voastre, spre a te felicita prin conducătorii sei. Nu asta este întâiașdată, că acest popor varsă lacrimi de bucurie pentru triumfele ce le reportă. Nu astăzi este prima oară, că te glorifică faptele, nu astăzi prima oară, că seceri lauri pentru biserică și națiune! Astăzi însă este acea zi fericită, când ai pus nevestejibila, eterna și cea mai strălucioasă și mai prețioasă ghirlandă în șirul coroanei de lauri ce o porți.

Să mai încercăm în asta a noastră puțină urare și umilită adresă a-ți enumăra faptele și jertfele puse pe altariul bisericii și al națiunii? Ar fi un lucru van, pentru că spre acest scop pe deoparte ar trebui timp îndelungat, opuri voluminoase și alte puteri, iar pe de alta, că toate acestea sunt deobște cunoscute, și cu deosebire câte ostenele, trude, jertfe și lupte ai avut, și căți contrari, încă și de aceia, cu cari omul din relațiuni consăngene și frățești, ba chiar și coreligionare, are se poarte lupta cea mai grea, dureroasă și totodată amarătoare, așa, încât la Excelența Voastră putem cu tot dreptul aplica zisele sfântului apostol Pavel cătră Timoteiu (c. 4 v. 5.): «Luptă bună am luptat, credința am păzit și lucru am săvârșit».

Plini de astfel de convingeri și credințe, ertați-ne Excelență a vă descoperi în numele tractului nostru brănean cele mai cordiale și fiești urări, felicitând biserica și națiunea aceea, care este atât de fericite, avându-te în frunte, și cu deosebire biserica, a cărei istorie de uitate timpuri seamănă mai mult cu o tragedie, care însă din acel moment, decând prevedința te-a chemat ca cap al ei, își serbează, înaintând, epoca dn aur.

În fine vă asigurăm, ca fii credincioși ai Excelenței Voastre, că nu vom înceta în rugările noastre a ne înălța totdeauna versul cătră Dumnezeu părinților noștri, ca să vă întărească puterile, se puteți mulți ani cu mână puternică purta cărma bisericii încredințate, spre mărirea lui Dumnezeu și fericirea credincioșilor.

Protopopiatul Branului greco-oriental, prin ai sei reprezentanți și fii preumiliți, Zărnești în 27 Decembrie 1864. *Ioan Meșianu*, protopop, *Iosif Pușcariu*, asesor jud., și alte 46 de subscrieri.»

Adresa Beiușenilor.

Dela comunitatea bisericească din Beiuș a primit Șaguna adresa următoare:

«Excelentissime Domnule Arhiepiscop și Mitropolit!

Ferbinte noastră dorință seculară s'a împlinit. Ceea ce părinții noștri nu cutezau se speroze, astăzi e faptă. Provedința divină a binecuvântat neobositele stăruințe ale Excelenței Tale și le-a încoronat cu rezultatul dorit. Preabunul și preagrațiosul nostru Impărat, dând ascultare justelor cereri și doriri a Românilor ortodoxi, conduși prin Excelența Ta, s'a îndurat preagrațios, de pe înălțimea gloriosului său tron a declara, cumcă Români ortodoxi din Transilvania și Ungaria sunt scoși de sub supremația sârbească, cea atât de dăunătoare pentru națiunea noastră. Episcopia Transilvaniei e ridicată la demnitate de mitropolie, va se zică, vechea noastră mitropolie în Transilvania e reînviată, iar de Arhiepiscop și Mitropolit românesc a denumit pe bărbatul doririlor, pe acela, ce din adâncul inimii îl doria tot Românul ortodox, pe luceafărul, înțeleptul conducător al bisericii și națiunii, pe Excelența Ta!

Generațiunea presentă, dar nici părinții, nici protopărinții noștri, de sute de ani n'au serbat Nașterea Mântuitorului lumii cu atâta fericire și bucurie, câtă ne-a cășunat nouă aceasta grație preainaltă a Maiestății Sale.

Nașterea lui Cristos, care a șters păcatul strămoșesc și a mântuit omenirea de osânda cea eternă, ne-a vestit frângerea cătușelor, sub cari biserica noastră, osândită de vitregia timpurilor, gemea de secol, și ne-a adus renașterea autonomiei bisericii noastre, mântuirea bisericii noastre, de osânda, care numai Excelenței Tale și-a părut a nu fi eternă.

Subscrisa comunitate română ortodoxă de Beiușiu, cu lacrimi de bucurie dând mulțamită atotputintelui Dumnezeu, pentru că i-a ajutat a ajunge și aceasta fericire, spre eternizarea acestui moment grandios în viața noastră, în adunarea sa de astăzi, cu acest memorabil act maiestatic a decorat modestul său protocol, înscriind totodată sincera mulțamită și credința neclătită cătră gloriosul și preabunul nostru Domnitor și succesorii săi.

Iar Excelenței Tale, ca acelu preabun părinte, cui avem singur a mulțami exoperarea acestei preainalte grații, pentru neobositele fatigii puse pe altarul bisericii și al națiunii, îți aducem cea mai cordială mulțumită purcezătoare din adâncul inimii noastre. Superbi și fericți a te posede cap al bisericii noastre, îți urăm, ca spre fericirea și bucuria bisericii și națiunii, prevedința divină să te țină la mulți ani fericți. Să-ți conducă pașii și de acum înainte urmăriți tot de acel noroc, de care te ai bucurat până astăzi. Să-ți ajute, ca aceasta demnitate nouă să o porți lipsit de orice vifor și neplăceri. Să-ți ajute, ca și pe cealaltă parte a corpului nostru bisericesc și național din Austria, pe frații noștri bucovineni, să-i ocrotești sub mântuitorul scut al Arhiepiscopiei Excelenței Tale.

Rugămu-te totodată, ca pe noi să binevoești a ne considera de cei mai devoți și adicți fii ai Excelenței Tale.

Din adunarea comunității ortodoxe din Beiușiu, ținută la 27 Decembrie 1864. În numele întregii comunități: *Terențiu Rațiu*, m. p. protopop și președinte, *Parteniu Cosma* m. p. avocat și notarul comunității.»

Români gr.-ort. la Monarhul.

În 6 Februarie n. 1865, la ora unu, o delegație a Românilor gr.-ort. din Transilvania, Ungaria și Banat a fost primită în audiență din partea Monarhului, în palatul dela Viena.

Delegația, care mersese la Viena pentru a mulțami Domnitorului, în numele credincioșilor bisericii gr.-ort române, pentru înființarea mitropoliei din Sibiu, era condusă de mitropolitul *Andrieu baron de Șaguna*, și parte făceau din ea următorii: Procopiu *Ivacicovicu*, episcopul Aradului, *Andrieu de Mocsonyi*, Simeon *Popovicu*, septemvir, *Moldovan*, cons. de curte la cancel. trans., Ioan *Popasu*, arhimandrit, *Georgiu Popa*, comite suprem al Aradului, Ioan *Aldulian*, Ioan *Bran de Lemény*, Ioan *Pușcariu*, *Vichente Babeș*, *Demet. Ionescu*, Dr. *Pomuțiu*, protosințelul *Nicolae Popea*, protosințelul *Miron Romanul*, *Marcu*, protopopul *Lugojului*, *Filip Pascu*, *Bogdan*, asesor la trib. cambial din Arad, *Radulovici*, propr. de fabrică în Biserica-albă, *Constantin Udrea* din Lugoj și Ioan *Peșia* din Caransebeș.

Conducătorul delegațiunii, mitropolitul *Șaguna*, a rostit în fața monarhului următoarea cuvântare:

«Maiestate împ. reg. apostolică! Prea grațioase și preainălțate Doamne!

Când Maiestatea Ta înainte de aceasta cu 17 ani ai pășit pe sacral tron al glorioșilor străbuni, ai binevoit a promulga maxima cea mare evanghelică a îndreptării egale pentru toate bisericile creștine și pentru toate popoarele, pe cari îngrijirea înțeleaptă a providenței dumnezeiești le-a împreunat într'un stat puternic sub fericitul sceptru al preainălțatei case domnitoare habsburgo-lotaringice și de secolii le ține nedespărțite.

Prin aceasta se născură cele mai vii speranțe în popoarele credincioase ale M. Tale, și noi sărbătorirăm atunci numele iubitului monarh, căruia Dumnezeu i-a dat înțelepciune, tărie, putere și zile, pentruca promisiunea cuvântului împărătesc să o sigileze cu binecuvântata faptă a îndeplinirii, pentru toate timpurile.

Incuragiate și îmbucurate de rezoluțiunea mare și marinimoasă a M. Tale, deosebit acele biserici și popoare privesc către un viitor mai frumos, căroră până acum, pentru nefavorabilitatea raporturilor, soarele egalei îndreptări nu le-a lucit, încălzindu-le cu deplina sa splendoare.

Și noi, Români de religie gr.-ort. din Transilvania și Ungaria, uitând trecutul lung, plin de dureri, am îndreptat privirile noastre plini de încredere nemșcată către tronul M. Tale, dela a cărui îndurare, dreptate și grație așteptăm reînvierea unui drept vechiu istoric al bisericii gr.-ort. și care era adânc înrădăcinat în memoria credinciosului popor.

Cererile noastre prea umilite, însoțite de sentimentele credinței de supuși, niciodată clătinate, au aflat preagrațioasă ascultare în inima preanobilului monarh. Prin biletul împărătesc din 24 Decembrie anul trecut, M. Ta ai binevoit a încuviința: ca pentru Români din Transilvania și Ungaria să se înființeze o Mitropolie independentă, coordonată celei sârbești, și ca biserica episcopală din Transilvania să se ridice la demnitatea de mitropolitană.

Adâncă recunoștință pentru marea binefacere a acestui act împărătesc de grație ne aduce în aceste momente solemne la poalele sacralului tron, pentruca să așternem cu umilință sentimentele noastre cele mai vii și mai intime de mulțumire, pentrucă grația preainaltă și bunăvoința părintească a M. Tale împ. reg. apostolice îi primește și pe Români de religie gr.-ort. sub puternicul scut, prin noue semne de grație și iubire părintească.

Mai tare și mai cu efect decât sentimentele noastre proprii de mulțumire va fi exprimată mulțumirea neștersă a întregului popor român gr.-ort. din Transilvania și Ungaria, care va considera preagrațioasă înființarea a Mitropoliei pentru totdeauna

de o dovadă permanentă despre îndurarea, dreptatea și grația imperială. Și în năsuința neîntreruptă de a educa creștini pioși împărăției lui Dumnezeu și cetățeni folositori statului, supuși mulțumitori și pururea credincioși preainălțatei case austriace: biserica gr.-ort. română se va strădui, ca în toate timpurile să rămână deamănă de grația și bunătațea împărătească, de care s'a împărțit în măsură mare, și de care mâna binecuvântată a M. Tale să se îndure a o împărții prea grațios și mai departe, întru efectuarea lucrului început.

Dumnezeu te țină, sprijinească și scutească, Maiestate, spre binele fericire și pacea tuturor bisericilor și popoarelor împreunate sub puternicul sceptru al glorioasei case domnitoare de Austria».

Maiestatea Sa Impăratul Francisc Iosif I a răspuns la alocuțiunea Mitropolitului *Șaguna* următoarele:

«Mă bucur, că am putut împlini dorințele Românilor din Transilvania, Ungaria și confinile militare, prin reînființarea Mitropoliei. Recunosc credința și alipirea Românilor către tron, despre ce ei în cele mai grele împrejurări au dat probe necontestate. Mă bucur apoi de a putea saluta ca Arhiepiscop și Mitropolit pe un bărbat prea meritat pentru tron și patrie, în care Eu, precum și toți Români gr.-ort., avem deplină încredere».

Monarhul asigurând națiunea română de mai departe sa favoare și grație, a îndreptat câteva cuvinte grațioase către fiecare membru din delegațiune. După ce a fost dimisă, delegațiunea a făcut vizite la Arhiducele *Rainer*, la ministrii *Schmerling*, *Mensdorf*, *Lasser*, *Mecșery*, *Plener* și la cancelarii de curte *Zichy*, *Nádasdy* și *Reichenstein*.

Seara la orele șase, membrii delegațiunii române s'au întrunit în sala dela «Curtea austriacă», unde Mitropolitul *Șaguna* li-a dat banchet. S'au rostit toate. Primul l-a ridicat Mitropolitul *Șaguna* pentru Impăratul și casa domnitoare și pentru guvernul M. Sale. A tostat apoi *Andrieu de Mocsonyi* pentru Arhiepiscopul și Mitropolitul *Șaguna*, scoțându-i la iveală meritele pentru tron și națiune. S'a sculat în urmă vicepres. tablei reg. transilvane, Ioan de *Aldulian*, și constatănd, că «esistă în sânul națiunii române o familie, și în fruntea familiei acesteia un bărbat, care în fapte mari, sentiment nobile, merite și sacrificii, lucește ca un luceafăr pe orizontul națiunii române». — ridică păharul întru sănătatea și lunga viețuire a lui *Andrieu de Mocsonyi*. Mai vorbește arhimandritul Ioan *Popasu*, închinând întru sănătatea episcopului dela Arad, Procopiu *Ivacicovicu*, și banchetul s'a încheiat, ear în ziua următoare cei mai mulți membri ai delegațiunii au părăsit Viena, plecând, unii spre casă, ear alții, în frunte cu *Șaguna*, la *Carloviț*, pentru a se înțelege cu Sârbii asupra despărțirii hierarhice.

Două scrisori ale lui *Andrieu Mocsonyi* de Foeni.

Mai dăm două scrisori ale marului naționalist *Andrieu Mocsonyi* de Foeni, adresate lui *Șaguna*. Ele stau în strânsă legătură cu chestia reînființării mitropoliei noastre. Într'una, scrisă pe la finea anului 1861, *Andrieu Mocsonyi* își exprimă părerea că luptele Românilor au să fie purtate în prima linie pentru câștigarea unei autonomii politice, naționale, căci atunci are se urmeze de sine și autonomia bisericească, iar în cealaltă, scrisă după reînființarea mitropoliei, *Mocsonyi* își exprimă părerea de rău, că dorințele și așteptările bănățenilor au ramas neîmplinite. Dar eată scrisorile în întregime. Prima scrisoare e următoarea:

«Excelentissime Domnule, preanonorate frate! Cu cât știu stimă zelul părintesc și creștin, cu care nizești a scoate treaba noastră bisericească la capăt, cu atâta durere mă văd afară de puțință de a conlucra în împrejurările de astăzi spre scopul acesta, care mi-e înrădăcinat în inima mea, spre a căruia ajungere n'am lipsit nici până acuma, nici voiu lipsi de aci înainte, a pune toate puterile mele; însă acuma, când ne luptăm pentru viața noastră, când ne luptăm cu trei inimi, adică, cu Nemții, Maghiarii și Sârbii, spre a stoarce dela ei existența politică, cuget, că ostenelele noastre pentru o mitropolie ar fi deșarte, fiindcă după părerea mea, noi, până nu vom ajunge la o stare politică, nici cea bisericească nu ne vom putea câștiga, pentrucă basa, cetatea, din care se pornim în contra inimicilor nostri, este apriat, fără îndoială, existența, adică starea politică. Drept aceea, așezându-ne politicește, cauza bisericească se va desvolta și se va elibera din jugul cel sârbesc de sine însași.

Așadară nu ne rămâne alta, decât de a ne strânge toate puterile noastre spre scopul cel politic, pentru care, fără a mă lăuda, de un timp încoace nu mai încet cu frații nostri ardeleni a usua toate puterile mele și a sacrifica cât îmi iartă împrejurările mele. Astăzi pe seară iară voiu porni către Viena, în privința câștigării unei colecțiuni de documente, între cari se află multe privitoare la mitropolia noastră cea veche, și în privința căroră negoțiez de 5 luni cu proprietarii lor.

Fi dară convins, că biserica noastră are în mine un fiu, nu numai credincios în legea sa, ci și un apărător și luptător pentru eliberarea ei, pentru revindicarea drepturilor ei!

De cumva însă nu ne-ar succede câștigarea existenței politice, atunci ne vom întoarce cu toate puterile noastre, cari le usuăm acuma spre câștigarea existenței politice, — spre revindicarea acelei bisericești.

Unchiul meu cel iubit, Excelența Sa, Domnul Arhiepiscop *Șiuluțiu*, a fost aici și fatumul a voit, ca să nu mă înlănesc cu dânsul, totuși, că dorința mi-a fost mare spre a-l vedea, spre a mă înțelege cu el. Binevoește dară a-i împărții durerea asta a mea adevărată, și dela mine afund simțită.

În fine am mai a-ți descoperi sentimentele mele la ocaziunea zilei tale onomastice, urându-ți dela Dumnezeu viață îndelungată, sănătate neclătită și împlinirea tuturor postelilor Excelenței Tale, cu acel adaus, cumcă omnipotentul să ne admită de a te saluta peste scurt timp de Arhiepiscopul nostru cel dorit. Să trăești! Și lasă a trăi în cugetul tău pe amicul tău sincer: *Andrieu de Mocsonyi* m. p. În Timișoara, 9 Decembrie 1861».

A doua scrisoare e următoarea:

«Excelentissime Domnule, mult stimat amice! Scrisoarea mult prețuită a Excelenței Tale, dată în 28 Decembrie după căl. vechiu, am primit-o, împreună cu circularul alăturat. (Era circularul prin care se vestește reînființarea Mitropoliei.) Pentru urările preafrumoase, mie și soției mele, la anul nou aduse, primește dela noi amândoi adâncă mulțumită și totodată și grațitudinea noastră, care ți-o aducem și noi din parte-ne.

Ce se atinge de circularul, nu știu ce se zic, fiind dânsul atâta de nefavorabil pentru noi, bănățenii. Împărțirea, sau mai bine zis, despărțirea noastră, făcută prin Excelența Ta, despre noi fără noi, spre învederata daună și perirea bisericii noastre în Banat, a cașunat o senzațiune atât de rea, încât preoțimea, laolaltă cu poporul, văzând, că în Timișoara n'am căpătat episcopat, vorbește publice, că mai bine va fi să se unească cu

toți, fiindcă atunci sunt siguri, că vor căpăta un episcop în Timișoara.

Acuma Excelentissime îmi iau voce a te întreba, ce folos avem noi, bănățenii, cari am pus atâta osteneală pentru treaba mitropoliei, din înființarea ei? Răspunsul nu poate fi altul, decât, Ardelenii au vrut ca să aibă ori cu ce preț un mitropolit, și pentru adâmplinirea acestui dorului lor, a fost de lipsă, ca 1.) Se fim noi bănățenii sacrificați, 2) Se fie delăturat congresul nostru, căruia singur competează dreptul de a hotări numărul și locul episcopatelor creânde, și așa, în loc de a ridica bisericii noastre în Banat un stâlp, ai cutremurat-o întreagă.

Însă una mă mângăește, că grația Impăratului nostru e nețărmită și că prin aceasta ne vom putea cu nizuințele și rugările noastre câștiga un episcopat aici în Timișoara. Cu mângăerea aceasta mă nizeșc a liniști pe aceia, cari în privința asta desperează.

Acestea mi-am ținut de datorință a ți le împărții, Excelentissime, cunoscându-ți zelul pentru biserica și națiunea noastră, care de sigur te va îndemna, ca se pășești împreună cu noi în acolo, ca să putem exopera un congres, și prin el la tronul înalt înființarea unui episcopat aici, în Timișoara.

Primește asigurarea stimei mele distinse, cu care am onoare a rămănea, Al Excelenței Tale serv umilit și amic sincer: *Andrieu de Mocsonyi* m. p.»

Șaguna a notat pe scrisoarea aceasta următoarele: «Intorcându-mă acasă dela Viena în 25 Martie (6 April) 1865, am primit această scrisoare, care, cum se vede pe cuvertă, a sosit la Sibiu în 25 Ianuarie căl. nou, însă eu plecasem la Viena în 23 Ianuarie.»

Semicentenarul reînființării mitropoliei noastre.

(c.) În zilele proxime se împlinesc 50 de ani dela reînființarea mitropoliei noastre. Maiestatea Sa, împăratul și regele nostru Francisc Iosif I, prin preainaltul autograf din 24 Decembrie 1864 vestește credincioșilor noștri, că e aplicat a vedea cu bucurie reînființarea mitropoliei noastre și pune pe *Șaguna* în scaunul nou al reînființatei organizații bisericești, prin ceea ce toată suflarea românească de atunci aduce elogiile și mulțamiile sale la treptele tronului, iar pe *Șaguna* ziaristica de pe acea vreme și din acel prilej îl preamărește ca pe un geniu strălucit al strămoșilor romani.

E adevărat, că numai prin înarticulararea în legile statului (art. IX § 2 din 1868) a primit botezul desăvârșit în privința formalităților recerute prin legile statului, dar autograful împărătesc din 24 Decembrie 1864 e totuși per eminentiam factorul cel mai de căpetenie. Fără acest autograf am avea poate în altă formă garantate din partea statului drepturile noastre bisericești, dar de sigur nu în cadrele constituției noastre de azi.

Dreptul public maghiar e o dovadă strălucitoare, că în trecut statul se apăsa în mod umilitor asupra bisericii noastre. Nici privilegiile națiunii ilirice nu aveau asemănarea unei adevărate autonomii bisericești. Ba acele privilegii cuprind principii chiar contrare acesteia; așa numitul «Declaratorium Illyricum» din a. 1779 stabilește principii, că mitropolitul este capul națiunii sârbești numai în cele duhovnicești; pe timpul văduviei mitropoliei, Impăratul are dreptul de a denumi administrator; congres se poate ținea numai cu preainaltă permisiune. Acelaș normativ al națiunii

ilirice spune, că nu se poate excomunica nici un credincios din sinul bisericii fără concesiune regească; episcopii nu pot face repartiții de bani la eparhioții lor.

Sistema consistorială a luminatului împărat Iosif al II-lea, dată la anul 1782, — înzestrea tronul împărațesc cu puterea unui for apelatorial, și anume, ca ultimă instanță, de vreme ce Consistorul eparhial e forul prim, iar Consistorul arhiepiscopesc e for de a doua instanță, de unde apoi se putea apela la scaunul împărațesc.

E și firesc acest principiu al împăratului Iosif al II-lea, dacă ne cugătam, că acel luminat împărat nu recunoștea nici forul intern al bisericii; doar sistemul împăratului Iosif al II-lea era, că biserica e numai un instrument al statului, pe episcopi îi considera drept funcționari ai statului.

Confesiunea romano-catolică, ce e drept, încă nu a avut autonomie, dar a avut aproape aceleași drepturi ca și de prezent și cu toate acestea și azi dorește să-și dobândească autonomia. E interesant, că și după aducerea articolului de lege XX din 1848 biserica romano-catolică în concordatul austriac (18 August 1855) e preferită față de alte confesiuni. În temeiul acestui concordat, biserica romano-catolică ajunge la aceeași egalitate de drept cu celelalte confesiuni recunoscute în ceea ce privește raportul ei cu statul, ceea ce însă nu eschide, ca Domnitorul, care e credincios romano-catolic, să nu se poarte față de aceasta din urmă cu deosebită predilecție, de sine înțeles, întrucât prin aceasta nu sunt vătămate celelalte confesiuni în drepturile ce li s'au garantat.

Cum am amintit deci, biserica romano-catolică din Ungaria nu are un așa drum greu spre ajungerea autonomiei astfel plăzduită, ca chestiile privitoare la averile bisericesti, școale, educație, patronat și paza bisericii, să formeze conținutul principal al autonomiei. Toate aceste chestii pe baza principiului bisericii romano-catolice cad în sfera de competență a episcopilor, dar tocmai prin autonomie cer romano-catolicii, ca episcopii lor să împartă cu laicii sfera de competență, până acum exclusiv a episcopilor.

Din cele expuse rezultă, că prin încuviințarea Monarhului nostru preabun, meritele nemuritorului Andreiu ajung în o lumină tot mai mare. Căci biserica noastră nu a avut nici cel puțin privilegiu, nu a fost curând recunoscută de stat, dar prin purtarea de grijă a marelui nostru păstor și prin bunăvoința gloriosului nostru Rege, a ajuns să fie mai desăvârșită decât alte biserici cu drepturi și privilegii în trecut.

Sunt 50 de ani de atunci. Marele Arhieru, care și-a sacrificat viața spre acest scop, nu mai este, ca să-și vadă și azi la 50 de ani rezultatul năzuințelor titanice, dar a lăsat în urma sa o biserică națională, o biserică, în care credincioșii obidiți își caută o compensație, o întregire mângăietoare a dreptului lor firesc și consfințit de veacuri multe. Cincizeci de ani au trecut și e ceva deosebit, e o operă a providenței, că preînaltul autor al autografului însemnat în istorie — vede chiar acum la 50 de ani cu mângăiere, că aceia, cari s'au bucurat așa de mult la 1864 pentru redobândirea vechilor libertăți bisericesti, azi își trimit urmași pe câmpul de foc pentru apărarea tronului și a libertăților cetățenești. Dar pe lângă exprimarea celei mai adânci devoțiuni a supușilor recunoscători prin fapte, la acest loc să birucuvântăm și memoria fericitilor mitropoliți, cari după Marele Andreiu au dus cărma mitropoliei semicentenare, iar înalt Preasfințitului nostru Mitropolit de azi să-i urăm

mulți ani întru înțeleapta ocărnuire a ei și pe mai departe, cu aceeași deplină conlucrare a preoțimii, dascălimii, și mirenilor noștri!

Războiul.

Amănuntele despre învingerile mari din urmă ale trupelor aliate, germane și austro-ungare, asupra armatei rusești, în Polonia și Galiția, încă nu se cunosc. Vor fi stabilite după ce se va termina urmărirea dușmanului, care e în retragere pe întreaga linie. În Galiția trupele rusești adevărat că au fost întărite și astfel au dezvoltat de nou o rezistență mai mare, dar pentru aceea totuși se retrag toate spre Varșovia.

Păreră ziarului imparțial și ne-preocupat italian «Popolo Romano» din Roma e, că succesele acestea din Polonia și Galiția, obținute de trupele germane și austro-ungare, înseamnă înfrângerea invasiunii rusești pe toată earna. Rusia va trebui se renunțe acum la ofensivă și să se mărginească la apărare, la defensivă, fără a putea să conteze la alt aliat, decât la earna grea din Rusia.

În Carpați mai decurg încă luptele între trupele noastre și cele rusești, ceea ce înseamnă, că țara noastră încă tot nu e curățită de tot de Ruși.

Retragerea trupelor noastre de pe teritoriul sârbesc, cucerit în lupte grele, s'a făcut din motivul, că dușmanul primise la Valievo ajutoare foarte însemnate, astfel, că era ca număr cu mult superior trupelor noastre, cari pe deasupra mai erau și obosite în urma luptelor necontenite, date în curs de trei săptămâni. S'a aflat deci de necesară retragerea, atât din teritoriul cucerit sârbesc, cât și din Belgrad, și apoi gr uparea nouă a trupelor, pentru a se putea începe de nou ofensiva. Retragerea s'a făcut în ordine, fără mari supărări din partea dușmanului.

În Belgia și în Franca Germanii au respins mai multe atacuri, pricinuid mari perde ri, în deosebi Englezilor și luând dela Francezi un tun și trei mitraileze. Un ș anț de apărare, de 600 metri, a fost cucerit însă dela Germanii de soldații francezi, cari luptă cu mare eroism.

Moștenitorul nostru de tron în Bucovina.

Vatra-Dornii 6/19 Dec. 1914.

Moștenitorul de tron, Arhiducele Carol Francisc Iosif, a făcut Bucovinei o vizită de trei zile. Arhiducele a fost primit de către poporul tuturor comunelor, pe cari le-a percurt în călătoria sa, cu mult entuziasm. Locuitorii din Câmpulung i-au aranjat un conduct cu toate.

La sosirea Arhiducelui în Vatra-Dornii, primarul român, țaranul Forfota, care conducea deputațiunile tuturor comunelor din părțile sudice ale Bucovinei, a salutat pe înaltul oaspe prin o vorbire în limba germană. Forfotă în cuvântarea sa a rugat pe Arhiducele să primească asigurarea neclintitei credințe și supunerii a poporului român din Austria pentru casa domnitoare. Poporul românesc a aflat cu bucurie și gratitudine de hotărârea Arhiducelui de a face această călătorie grea și anevoioasă în aceste părți ale Bucovinei.

Invaziunea dușmană rusească a făcut mari pagube în Bucovina, aducând poporul în mare strâmtorie. Însă poporațiunea ține cu fidelitate la glia ei, pe care s'a născut, ține cu credință la patria ei mare și strălucitoare, și la augusta și glorioasa casă domnitoare cu cea mai fermă nădejde în Dumnezeu, într'un apropiat ajutor și în eliberarea de strâmtorarea inamică. La sfârșitul vorbirei sale primarul a dat expresie dorinței, ca Austria să-și eluște dreptă izbândă spre mântuirea durabilă a patriei de barbarul dușman.

Moștenitorul de tron a răspuns româneste, în cuvinte de mulțumită pentru primirea deosebită de călduroasă ce i-s'a făcut, intrând apoi cu fiecare cetățean în particular în conversații mai lungi. În pavilionul de cură pe urmă s'au prezentat toate autoritățile, cari residă deocamdată în Vatra-Dornii. Arhiducele cu fiecare a avut convorbiri amicale.

Interesantă a fost interlocuțiunea Arhiducelui cu subprimarul Cernăuților, dl Dr. Dori Popovici. După ce a conversat mult asupra situațiilor din Cernăuț din decursul invaziunii rusești, Moștenitorul tronului a observat, că impresiile pe care le-a câștigat asupra poporului românesc din Bucovina, sunt cele mai grandioase, cele mai neuitate... Arhiducele a pronunțat cuvinte de laudă pentru ținuta poporațiunii române, exprimându-și admirația pentru acest neam frumos și inteligent, cum și bucuria ce a simțit în urma primirii, ce i-a făcut-o poporul românesc pretutindeni și care l-a mișcat adânc.

Moștenitorul de tron a spus, că este încântat de toate acestea, și și-a exprimat, bucuria, că a găsit la Români așa mare patriotism.

Dr. Popovici a răspuns, că recunoașterea ținutei patriotice a Românilor din partea Moștenitorului îi produce o deosebită bucurie, și l-a rugat să-l autorizeze, ca să împărtășească pronunțatiunile Alteței Sale Imperiale și Regale poporului românesc.

Manifestările poporațiunii, care venise în mase din toate comunele, sunt cu atât mai remarcabile, cu cât înalta vizită nu fusese anunțată anterior. În Rădăuți Moștenitorul de tron a fost atât de emoționat de simpatia primire ce i s'a făcut, cât i s'a observat pe față chiar lacrimi de bucurie...

NOUȚĂȚI.

Dela Academia Română. Vineri s'a ținut o ședință publică la Academia Română sub prezidenția dlui Iacob Negruzzi. Dl general Crăiniceanu, în legătură cu ziua de 28 Noiembrie, a vorbit despre vitejia dorobanțului român dela 1877. Academia Română în ziua aceasta, când s'au implinit 34 de ani dela căderea Plevnei, a salutat cu recunoștință memoria regelui Carol, care a adus țării izbândă dorită. Oratorul a arătat sentimentele de pietate pentru oștenii dispăruți și pentru veterani cari mai trăiesc. Publicul din sală și academiciarii au ascultat în piciorare salutul rostit de dl general Crăiniceanu. A vorbit apoi dl N. Iorga despre „Legăturile noastre cu sârbii”. Vorbitoarea a descris raporturile străne dela începutul veacului trecut între românii și sârbii de pe malurile dunărene.

Decorați. În 2 Dec. au fost decorați următorii soldați români ai regimentului nostru de infanterie nr. 31: Cu medalia de argint clasa a doua pentru vitejie: Mihai Sașan stegar I. res., Nicolae Stoica sergent, George Gebenei rezervist, Nic. Bratu rezervist, George Muntean infanterist, Ion Moldovan sergent, Ștefan Moldovan inf., Temistocle Sârbul stegar I. res.

Scutire de serviciu militar. Ministrul ungar de agricultură a cerut dela vicecomișii să facă propuneri cu privire la scutirea de serviciu a glogașilor din anii 1878-1890, a căror convocare ar face cu neputință lucrarea economică a țării. Ministrul a dat ordin, că la acest prilej au să fie în deosebi luați în seamă micii agricultori.

Rezultat strălucit. Imprumutul de războiu al statului, cum anunță *Neue Freie Presse*, a reușit peste toate așteptările. S'a semnat, în ambele părți ale monarhiei, suma uriașă de trei miliarde și 153 milioane de coroane. Din aceasta se vine pe Austria 2135 milioane, iar pe Ungaria 1018 milioane coroane.

Muncitorii din capitala rusească. Toate fabricile din Petersburg, cu excepția acelor care lucrează pentru armată, și-au sistat în parte sau cu totul lucrările. Peste 40 de mii de muncitori au ajuns muritori de foame. Ear neorânduiriile în părțile locuite de muncitori ale Petersburgului se repetă zilnic. Săptămâna trecută au pornit într'un lung conduct câteva mii de oameni până la Nevski-Prospect, unde s'a produs o violentă ciocnire cu poliția. Cu mare greutate a putut fi împrăștiată masa de muncitori. Arestarea elementelor suspecte se face neîntrerupt.

Darurile americane de Crăciun destinate de femeile și copiii Americii pentru Ungaria au sosit dela Genua la Budapesta în șapte vagoane. În partea cea mai mare sunt lucruri folositoare: haine, ghețe s. a. și reprezintă o valoare de două și jumătate milioane de coroane. Sortarea și distribuirea lăzilor, se face din partea unui comitet sub conducerea contesei Ștefan Tisza și compus din mai mulți deputați și funcționari ministeriali. Din Budapesta s'au expedit darurile în diferitele ținuturi ale țării, ca să sosească la destinație pretutindeni până în seara de Crăciun.

Reichstagul Germaniei. În 2 Martie 1915 are să se întrunească Reichstagul german pentru o discută asupra bugetului pe 1915, care se va considera ca buget provizor.

Scrisori deschise. Ministrul ungar de comerț atrage de nou atențiunea publicului, că scrisorile obișnuite și recomandate menite pentru străinătate, — cu excepția Austriei, Bosniei și Herțegovinei, — au să se dea la poșta deschise, pentru a putea fi supuse controalei militare.

Intrevederea regilor dela nord. În orașul Malmö din Suedia s'au întâlnit Sămbătă în 19 l. c. regii Gustav al Suediei, Hakon al Norvegiei și Cristian al Danemarcei. Suveranii celor trei state scandinave, însoțiți de ministrii lor de externe, au ținut consfătuiri comune. După ziarele din Stockholm, întrevederea regilor a avut de scop să stătească o politică externă comună pe durata războiului actual, pe lângă păstrarea strictă a independenței tuturor celor trei state dela nord.

În memoria iubiților răposați. Doamna Maria Penciu, văduvă de jude r. în Hateg, dăruiește întru vecinica odihnă a scumpulor săi decedați, anume a soțului său Nicolae Penciu, fost jude r. și a fratelui său episcopul Caransebeșului Nicolae Popea, în total cor. 10 la Fondul episcopul Nicolae Popea pentru masa învățăceilor meseriași. Pentru prinos exprimă sincere mulțumite, în numele Reuniunii sodalilor români din Sibiu: Victor Tordășianu, prezident.

Mișcări revoluționare în Rusia. Conform unor știri din Petersburg, sosite în Bulgaria, în Rusia se petrec lucruri, care fac multă grijă guvernului. Mișcarea revoluționară face progrese vădite. Poliția secretă a deținut în ultimele săptămâni câteva sute de oameni, cu deosebire mulți ucraineni. Arestările au fost împreunate cu ciocniri sângeroase. Se găsesc întemnițați mai mulți deputați ai dumei. În oraș s'a răspândit vestea, că s'a făcut conjurațiune în contra vieții țarului, și că din conjurațiune fac parte și deputați.

Muzeele vieneze. Îndată după începerea războiului muzeele de curte ale Vienei au fost închise pentru vizitatori. În vremea din urmă, venind numeroși străini și refugiați la Viena, s'a cerut să se permită cercetarea vestitelor instituțiuni fie și numai în mod parțial. Dorința aceasta deocamdată nu se va implini. Direcțiunea muzeelor arată, că mai mult decât jumătate din personalul de serviciu se află în campanie, și astfel diferitele secțiuni nu pot fi supravegheate în mod corespunzător. Galeriele de tablouri conțin peste șase mii opere de artă. A pune alt personal, nu este cu putință, de aceea la păzirea comorilor din muzee se cer persoane cu oarecare cunoștințe, și în care direcțiunea să poată avea încredere deplină. Obiectele de artă sunt amenințate acum nu numai de hoți, ci și de străinii cu dispoziție dușmănoasă, cari din răsunare ar putea nimici obiecte de artă ce nu se pot înlocui. De aceea muzeele din Viena au să rămână închise până la sfârșitul războiului.

Teatru.

(x) Sămbătă și Duminecă s'au jucat earăsi două piese mai vechi, *Clopotul scufundat* al lui Gerhart Hauptmann și *Alter-ego*, comedia lui Iacobson.

Alcătuirea repertoriului săptămânal, trebuie să recunoaștem, este azi împreunată cu greutate considerabile. Lucrări franțuzești, pe cât știm, nu se reprezintă acum nicăiri în monarhia austro-ungară. Autorii dramatici englezi, de valoare problematică sau reală, sunt asemenea excluși, — ear Shakespeare e unul singur. Publicul teatral s'bian se pare că nu prea ia în seamă stările excepționale, în care se găsește direcțiunea, ci pretinde și acum piese nouă în fiecare săptămână.

Ingenioasa poveste dramatică, în 5 acte, *Clopotul scufundat*, care a răsunat mai întâi înainte de asta cu 18 ani, a întrunit de alt fel la reprezentația de Sămbătă un auditoriu dacă nu prea mare, dar deplin priepător pentru marele talent al realistului Hauptmann.

Actorii și actrițele, ocupați în povestea dramatică, au dezvoltat multă ambițiune în talmăcirea rolurilor, care ear calități artistice nu de toate zilele. Ear privitorii au primit cu sentimente de plăcere pătrunzătoare dramă desfășurată de vigurosul pictor al mizeriei și al jalei omenești.

Comedia *Alter-ego*, de Duminecă, s'a prezentat cu tot aparatul hazliu al farselor și a produs câteva clipe vesele, dar de sine înțeles fără agitațiuni profunde.

Miercuri, și Joi, în șjunul Crăciunului rom.-cat., nu sunt reprezentații.

Nr. 374/1914.

(613) 1-3

Concurs.

Pe baza rezoluției consistoriale din 14 Noembrie a. c. Nr. 12798 bis, pentru întregirea parohiei de cl. a III-a Federi, protopresbiteratul Hațegului, se publică concurs din oficiu cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreună cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în termenul deschis, iar concurenții pe lângă observarea prescrierilor reglementare, se vor prezenta în vreo Duminică sau sâmbătoare la biserică, spre a cânta și predica, respective a celebra.

Hațeg, la 26 Novembre v. 1914.

Oficiu protopresbiteral gr.-or. al trac-tului Hațeg.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Nr. 600/1914.

(615) 1-3

Concurs.

În urma ordinului Preavenabilului Consistor arhidiecezan din 25 Noembrie a. c. Nr. 12969 Bis. să scrie concurs din nou pentru întregirea parohiei de clasa a III-a Miluan, protopresbiteratul Ungurașului, cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român”.

Emolumentele împreună cu acest post sunt cele fasonate în coala B pentru întregirea dotației dela stat.

Cererile de concurs întregite conform-normelor din vigoare, se vor înainta sub-samnatului oficiu protopresbiteral în termenul deschis, iar reflectanții la acest post, cu pre-labilă încunoștințare la oficiul protopresbiteral au a să prezinta înaintea de alegere, în vre o Duminică sau Sâmbătoare în biserică spre a cânta, cuvintu sau a servi sf. liturgie și a face cunoștință cu parochienii

Fizeșănpetru, 2/15 Decembrie, 1914.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Ungurașului, în conțelegere cu comitetul parohial concertent.

Pavel Roșca.
protopresb.

Nr. 756/1914.

(616) 1-3

Concurs repetit.

Pentru întregirea parohiei de clasa III-a Soatul maghiar, din protopresbiteratul Turda se publică concurs nou cu termen de 30 zile dela prima inserare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreună cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea dotației preoțești dela stat.

Concurenții să-și înainteze petițiile concursuale instruite în ordine subsemnatului

oficiu protopresbiteral și cu previa încuviințare a acestuia să se prezenteze în biserică spre a cânta, celebra și a face cunoștință cu poporul.

Turda, la 5 Decembrie 1914.

Oficiile protopresbiterale gr.-or. în conțelegere cu comitetul parohial.

Iovian Murașianu
protop.

Nr. 744/1914.

(614) 2-3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan cu drept de succesiune lângă parohul Dionise David, din parohia de clasa a treia Scoreiu protopresbiteratul gr.-or. al Avrigului, pe baza rezoluției Preavenabilului Consistoriu arhidiecezan din 29 Noembrie 1914 Nr. 13414 B. prin aceasta se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Rom”.

Emolumentele împreună cu acest post de capelan sunt jumătate din venitele fasonate în cola B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de capelan să-și substearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr.-or. al Avrigului în Avrig, (poșta Avrig, Felek, Szebenmegye) până la termenul susindicat, având a se prezenta în vre o Duminică sau sâmbătoare la biserică spre a cânta, eventual a celebra și cuvânta, și a face cunoștință cu poporul și poziția comunei.

Avrig, 1 Decembrie 1914.

La însărcinarea Preavenabilului Consistor arhidiecezan.

Ioan Căndea
protopop.

A apărut și se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană, Sibiiu:**

G. S. Petrow:

Calea spre Dumnezeu.

Contemplațiuni asupra Dumnezeirii și asupra adevărului divin.

Traducere

de

Teodor V. Păcățian.

Ediția II.

Prețul 1 cor. + porto 5 fil.

A apărut și se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană:**

Călindarul arhidiecezan

pe anul 1915

cu Șematismul autentic al bisericii ortodoxe rom. din Ungaria și Transilvania. Partea literară conține lucrări foarte interesante

Prețul 80 fil., plus porto poștal 20 fil.

La **Librăria arhidiecezană, Sibiiu**, se află de vânzare editura proprie:

EVANGELIA

legătură foarte fină în catifea, culoare bordo, cu patru evangeliști în față și la mijloc restignirea, tot aceeași și în dos, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **150 cor.**

Aceiaș legătură cu patru evangeliști, restignirea la mijloc, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **135 cor.**

Aceiaș legătură, în față cu patru evangeliști și la mijloc restignirea, iar în dos cu patru nasturi și la mijloc cu o cruce, foile aurite, cu copcii, în o frumoasă cutie de păstrat **100 cor.**

Evangelia legată în piele Chagrin pe ambele părți imprimată evangeliștii și la mijloc restignirea, foile aurite, cu copcii, cu cutie de păstrat **35 cor.**

Evangelia legată în piele roșie, cu cadru aurit și la mijloc cu o cruce imprimată, foile colorate galben, cu copcii **25 cor.**

La **Librăria arhidiecezană în Sibiiu**, se află de vânzare:

ALBUM

de

brodării și țesături românești.

de

Minerva Cosma.

Prețul 16 cor.

Cărți nouă apărute

se află de vânzare la

Librăria arhidiecezană, Sibiiu.

- A. Chibald, *Impresii de Călătorie*, note de om născut. Prețul cor. 250. + 20 fil. porto.
- Boldor A., *Dare de samă asupra mișcării literare pedagog. din anul școlar 1912/13.* Prețul 30 fil. + 5 fil. porto.
- Bunea Dr. A., *Incarcare de Istoria Românilor* până la anul 1382. Scriere postumă cu un Portret foarte bine reușit al autorului. Prețul 5 cor. + 20 fil. porto.
- Caragiale I. L., *Teatru*, opere complete. Prețul 2 cor. + 20 fil. porto.
- Cartea Verde*, textul tratatului de pace dela București 1913. Prețul cor. 150. + 20 fil. porto.
- Jazaban A., *Intre Femeie și pisică*, romane. Prețul cor. 150. + 20 fil. porto.
- Chirițescu M. I., *Grănicerul*, romane. Prețul 2 cor. + 20 fil. porto.
- Coșbuc G., *Fire de Tort*, poezii. Ediție nouă cu 100 pagini mai mare decât ediția anterioară. Prețul 3 cor. + 20 fil. porto.
- Diamandy G., *Chemarea Codrului*, poveste vitejască în 3 acte. Prețul cor. 150. + 10 fil. porto.
- Drăgescu Dr. I., *Pro patria, Povestire despre începutul și menirea neamului românesc.* Prețul 3 cor. + 30 fil. porto.
- Dulfu P., *Gruia lui Novac*. Epopee alcătuită din cântecile de vitejie ale poporului român. Cu ilustrațiuni de A. Murnu. Ed. simplă cor. 150, ed. de lux cor. 250. + 20 fil. porto.
- Eroii Noștri*, pagini alese din istoria neamului. 3 broșuri à 30 bani. Broșura I conține: Războaiele între Români și Daci. Broșura II conține: Dacia sub Traian. Broșura III conține: Munteana și Moldova în lupta cu Ungurii. Broșurile acestea sunt scrise pe înțelesul poporului. Porto 10 fil.
- Farago Elena, *Din taina vechilor Răspântii*, poezii. Prețul 2 cor. + 10 fil. porto.
- Filipescu N., *Discursuri politice*, publicate de N. Pandelea. Vol. I. 1888-1901. Prețul 3 cor. + 20 fil. porto.
- Flaubert G., *Salambo*, roman. Tradus de Ludovic Dauș. Prețul 2 cor. + 20 fil. porto.
- Galaction G., *Biserica din Războare*, romane și schițe. Prețul 2 cor. + 20 fil. porto.
- Ghica Ioan, *Pământul și Omul*, ilustrat. Prețul 1 cor. + 10 fil. porto.
- Goethe, *Faust*, tragedie. Traducere în versuri de Ion Gorun. Prețul 1 coroană. + 10 fil. porto.
- Hamat Alexu, *Noua lege militară*. Extras din lege și tăcuirea ei. Prețul 2 cor. + 10 fil. porto.
- Herz A. de, *Bunicul*, comedie în 3 acte. Prețul 2 cor. + 20 fil. porto.
- Hodoș E., *Frumoasa din Nor*, și alte povestii. Prețul cor. 250. + 20 fil. porto.
- Hodoș Z., *Masă ieftină*, gătearea mâncărilor de duice și de post. Rețete de Bucate simple și bune. Prețul cor. 120. + 10 fil. porto.
- Horia-Petra-Petrescu, *Văduvoara* și alte șase monoloage pentru bărbați și dame tinere. Prețul 1 cor. + 10 fil. porto.
- În Teara lui Vlaicu*. Prinos pomenirii lui Aurel Vlaicu. Prețul 80 fil. + 5 fil. porto.
- Ionescu Șisest G., *Călător*. Prețul cor. 150. + 10 fil. porto.
- Iorga N., *Note de Drum*. Prețul cor. 125 + 10 fil. porto.
- Iorga N., *Istoria Statelor Balcanice în epoca modernă*, Lecții ținute la Universitatea din București. Prețul cor. 350 + 30 fileri porto.
- Irimescu Căndești I., *Pe durmurile Cadri-laterului*, impresii și note. Prețul cor. 150 + 10 fil. porto.
- Katargiu B., *Discursuri Parlamentare 1859-1862*. Prețul 3 cor. + 20 fil. porto.
- Lazar Stefan, *Floarea Betuliei*, roman din epoca Asiro-Babiloniană. Traducere autorizată de Alexandru Ciura. Prețul cor. 180. + 10 fil. porto.
- Lecca Haralamb G., *Dincolo, Din Dunăre în Balcani*. Prețul 1 cor. + 10 fil. porto.
- Legea pentru Curtea de Casație și de Justiție*. Prețul 2 cor. + 30 fil. porto.
- Locusteanu P., *Suntem Nebuni*, schițe umoristice. Prețul cor. 150. + 10 fil. porto.
- Lovinescu E., *Aripa morții*, roman. Prețul cor. 180. + 10 fil. porto.
- Lupaș Dr. I., *Șaguna și Eötvös*, conferință ținută în sala festivă a gimnaziului din Brașov la 6 Decembrie 1913 și la „Asociațiunea” din Sibiiu la 8 Decembrie 1913. Prețul 50 fil. + 5 fil. porto.
- Minulescu I., *De vorbă cu mine însu-mi*, poezii, cu desemnuri de Iser. Prețul 3 cor. + 10 fil. porto.
- Moldovan S., *Ardealul II*, Ținuturile de pe Murăș. Prețul 90 fil. + 10 fil. porto.
- Mureșanu Iacob, 1812-1887 *Album Comemorativ*. Prețul cor. 350. + 20 fil. porto.
- Murnu G., *Istoria Românilor din Pind Vlahia mare 980-1259*, studiu istoric după izvoarele Bizantine. Prețul 2 cor. + 10 fil. porto.
- Pătrășcanu D. D., *Timotei Mucenicul*, romane. Prețul 2 cor. + 20 fil. porto.
- Pillat I., *Eternități de o clipă*, poezii. Prețul 2 cor. + 10 fil. porto.
- Popescu General Al. Candiano, *Războiul Neatârnat*, asaltul și luarea Griviței. Prețul 3 cor. + 30 fil. porto.
- Pușcariu Ioan cavaler de, *Notițe despre întâmplările contemporane*. Broșată cor. 3, legată cor. 350 + 20 fil. porto.
- Pușcariu Dr. II., Ioan de Preda, Dr. L. Borcea, Dr. I. Lupaș, Dr. Ioan Mateiu și Dr. S. Dragomir, *Contribuțiuni istorice privitoare la trecutul Românilor de pe pământul crăiesc*. Prețul 4 cor. + 30 fileri porto.
- Rădulescu-Niger N., *Orfanii Neamului*, Roman Naționalist. Prețul 4 cor. + 20 fileri porto.
- Sadoveanu M., *Privești Dobrogene*, romane. Prețul 2 cor. + 20 fil. porto.
- Schiopul I. I., *Chestiunea polonă*. Rolul cooperativelor în lupta de conservare națională a Polonilor din Germania cu o hartă explicativă. Prețul 2 cor. + 10 fil. porto.
- Sergent St. G., *Amintirile mele din Războiul pentru Independență*. Prețul 1 cor. + 10 fil. porto.
- Simionescu-Râmnicăneanu M., *Propilee Artistice*, articole Teoretice și Dări de seamă. Prețul cor. 250. + 20 fil. porto.
- Stanca Dr. S., *Pocăiții*, Studiu pentru combaterea sectei pocăiților. Prețul 4 cor. + 20 fil. porto.
- Stoica G., *Alte vremuri*, schițe și povestiri. Al 3-lea volum din Biblioteca Scriitorilor dela noi care apare sub aspicile „Asociațiunii”. Prețul 2 cor. + 20 fil. porto.
- Suciu Em., *Țiganul la vânat*, comedie originală în două acte și *Arde în figănie*, în versuri. Prețul 40 fil. + 5 fil. porto.
- Theodorian Caton, *Povestea unei Oddi*, romane. Prețul 2 cor. + 10 fil. porto.
- Virgiliu, *Eneida*, tradusă în proză de N. Pandelea. Prețul cor. 250. + 20 fil. porto.
- Vitejiile lui Mihai-Vodă*, documente publicate de Nerva Hodoș. Prețul 1 cor. + 10 fil. porto.
- Vlahuță A., *Dreptate*, romane. Ediția I-ă a acestei cărți s'a trecut în decurs de vreo câteva zile toate și a eșit deja ediția II-a în 5-6 mii de exemplare. Prețul 2 cor. + 10 fil. porto.